

Onze Vogels

54e jaargang no.5, mei 1993

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

se

Ongeveer 252 soorten bosvogels zijn geklasseerd binnen de onderfamilie Timaliinae en die onderfamilie maakt weer deel uit van de omvangrijke familie Muscicapidae. Timalies, in grootte variërend van 9 tot meer dan 40 cm, zijn er, nog afgezien van

Gebirde streepvleugeltimalie (CS)

het formaat, in velerlei verschijningsvormen. Bij de indeling in bepaalde groepen of ondergeslachten, is men uitgegaan van eerder omschreven vogelsoorten, op basis van vergelijkingen met o.a. winterkoningen, lijsters, mezen, enzovoorts.

EEN STREEPJE MEER

Himalaya streepvleugeltimalie (JB)

Timalies komen voor in de warme gebieden van de zogenaamde Oude Wereld. Het grootste aantal soorten bevindt zich in Afrika en in Zuid-Azië. Het zijn allemaal specifieke insecten- en vruchteneters, hebben een zachte wat pluizige bevedering en relatief grote en sterke poten. Het in deze editie te bespreken geslacht, *Actinodura*, telt 6 soorten. Karakteristiek voor deze soorten is de redelijk fijne en zeer wel fraaie streeptekening op vleugels en staart. Niet zo vreemd daarom, dat in de Engelstalige literatuur voor deze soorten de naam 'Barwing' (streepvleugel) wordt gebezigd. De streepvleugels behoren tot de zogenaamde spotlijstertimalies waartoe o.a. ook de gaailijsters, minla's en Japanse nachtegaal behoren. Het zijn bewoners van de beboste berghellingen, waar ze zich bij voorkeur ophouden in de onderlaag; in de lage dichte struiken en tussen kreupelhout. Buiten de broedtijd trekken ze in kleine groepjes van zo'n 6 tot 12 exemplaren op; alleen tijdens de broedperiode paarsgewijs. Van varen- en bamboeblad, reepjes en stukjes dood boomblad, stengeltjes, plantewortels en mossen, wordt in de dichte vegetatie, meestal laag bij de grond en nooit hoger dan ongeveer 5-6 meter, een komvormig nest gebouwd. Het soms uit 2-3 maar ook wel uit 3-4 eitjes bestaand legsel,

wordt afwisselend door man en pop bebroed en daar zullen ze dan zo'n 14 dagen mee bezig zijn. Er is tussen de geslachten geen uiterlijk waarneembaar verschil tussen man en pop; beide zijn uiterlijk gelijk. De zang heeft iets nachtegaalachtigs, dus aangenaam om te horen. Hun voedsel bestaat uit bessen, vijgen, zachte zaden en ruim insecten zoals sprinkhanen, mieren, termieten, spinnen, wormpjes enzovoorts, hetgeen ze voor een belangrijk deel op en uit de grond verwerven. Afgebeeld zijn de navolgende soorten: **Actinodura ramsayi**, **Gebrilde streepvleugeltimalie**, die met de rassen **yunnanensis**, **radcliffei** en **ramsayi**, voorkomt in Zuidoost-Yunan, Noord-Vietnam, Noord-Laos en Noordwest-Thailand. Zij zijn 22 cm groot en komen voor op

hoogten tussen 1200 en 2400 meter. Hun gemiddeld legsel bestaat uit 2-3 eitjes. **Actinodura egertoni**, **Himalaya streepvleugeltimalie** die met de rassen **egertoni**, **lewesi**, **khassiana** en **ripponi**, voorkomt in Nepal, Bhutan, Assam en Noordwest-Thailand. Hun formaat is 23 cm, komen voor tot op hoogten tussen 1200 en 2400 meter en leggen gemiddeld 3 tot 4 eitjes per legsel, die vaalblauw van kleur zijn en donkerbruine vlekjes, spatten en lijntjes vertonen. **Actinodura nipalensis**, **Nepalese streepvleugeltimalie**, komt met de rassen **nipalensis** en **vinctura** voor in Nepal, Sikkin en Bhutan. Ze zijn 20 cm groot en leven op hoogten tussen 1800 en 3300 meter. Een legsel bestaat gemiddeld uit 2 eieren die een rozachtige schaal hebben en getekend

zijn met roodbruine spatten. Tenslotte **Actinodura morrisoniana**, **Formosa streepvleugeltimalie**, 22-23 cm groot, die zonder ondersoorten voorkomt in Taiwan. Zij bewonen de bergellingen tussen 1500 en 2500 meter. In de ruime en goed beplante volière zullen deze aantrekkelijke vogels zich zeer beslist spoedig thuisvoelen en wie weet zijn er ook kweekresultaten mee te behalen. Een moeilijkheidsfactor is daarbij wel dat het samenstellen van een paartje niet eenvoudig is omdat er uiterlijk geen verschil is te zien tussen de sexen. Bij deze vogels is het echter zeer wel mogelijk om door middel van een endoscopisch onderzoek het geslacht te bepalen. Het is verstandig om dat al kort na aankoop te laten doen zodat er, mocht er sprake zijn van

Nepalese streepvleugeltimalie (JB)

Formosa streepvleugeltimalie (CS)

twee gelijke geslachten, nog een kans is dat er een exemplaar geruid kan worden. Als nestmateriaal bieden we ze datgene aan waarvan ze ook in hun natuurlijke biotoop hun nesten bouwen, zoals plantewortels, rietbladen, reepjes dood blad, mossen, grasstengels en mogelijk ook nog ander bij voorkeur plantaardig materi-

aal. Als er jongen zijn geboren, dan blijven die ongeveer 14 tot 16 dagen in het nest en dan vliegen ze uit om nog wel enige weken door de oudivogels te worden gevoerd c.q. bijgevoerd. In hun jeugdkleed zijn de jongen veelal valer van kleurstellingen en minder prominent getekend. Als voedsel verstrekken we een ruime

variatie insecten en vruchten, zoals meelwormen, buffalowormpjes, mierrenpoppen, spinnen, sprinkhanen, torretjes, licht gekookte vleesmaden, universeelvoer, insectenvoer zoals Claus, bessen, druiven, vijgen, appel, sinaasappel, peer enzovoorts. Vers bad-en drinkwater is eveneens een dagelijkse behoefte; vooral op wat zonniger dagen nemen ze met graagte een bad. Als we dergelijke vogelsoorten houden, doen we er goed aan om de bodem in de volië los te houden en er een humusrijke laag van te maken. De vogels, van nature toch wel grondwoelers, althans de hier bedoelde soorten, weten dat zeer te waarderen en halen er ongetwijfeld veel nuttigs uit. Gaaijsters, minla's, of wat voor timalies of timalachtigen dan ook, zijn in het algemeen goed te houden, zeer interessante en vaak ook plezierige voliërevogels. Er mee kweken? Wetend dat de vogels een echt paartje vormen en dat hun huisvesting en voeding een zo optimaal mogelijke vervanging is van hetgeen zij in hun natuurlijke biotoop hebben ervaren en vergaard, is het antwoord JA! De lijst van NBvV-oorkonden telt al 27 timalie-achtigen die voor de eerste maal als eigen kweek op de bondskampioenen zijn ingezonden.

**Zou het dan
eindelijk
lukken ?**

**Het wordt
tijd !**

Reeds vele jaren ben ik een uitgesproken liefhebber van kleine tropische duivesoorten. Ik begon een kleine veertig jaar geleden met het overbekende diamantduifje, waarvan ik reeds vele kleursoorten heb gekweekt. Daarna kwam het Peru-duifje mijn volière bevolken alsmede het vredesduifje. Natuurlijk mocht ook het zebra-duifje, talpacoti-, tamboerijn-, staalvlek-, mus- en pygmeeduijfe niet ontbreken in mijn volière, zodat deze ook in die volgorde werden aangeschaft.

Mijn ervaring met de kweek van het

Als laatste in deze serie kwam het zwartmaskerduifje tot mijn beschikking. Voordat ik over de kweek van dit sierlijk duifje iets op papier zet, eerst wat algemene informatie. Het duifje wordt in de volksmond ook wel Kaaps- of Maskerduifje genoemd, maar zijn zondagse naam luidt **Oena capensis** en is afkomstig uit Afrika ten zuiden van de Sahara, zelfs tot op Madagascarië waar ze in grote getale in groepen samenleven. Hun voornaamste voedsel bestaat uit gierstsoorten en onkruidzaden die ze zoeken zowel in open bossteppen als in cultuurgebieden. Ze zijn beslist niet schuw, zodat ze zelfs dicht bij bebouwde gebieden gaan nestelen. Doffer en duiven hebben een heel verschillend verenkleed. De naam van het duifje verraad deels hoe de doffer er uitziet. Hij heeft namelijk een zwart masker; van boven de snavel via de nek en krop een diep zwarte kleur. De buik is wit terwijl ook een zwarte staartband te zien is bij het doffertje. Bij het duivinnetje ontbreken deze zwarte delen, zij is over het algemeen grijsbruin van kleur, zoals ook de nietgenoemde delen bij het doffertje. De vleugels zijn aan de binnenzijde bij beide kastanjebruin wat pas goed waarnaembaar is tijdens de vlucht. Glanzende donkere metaalkleurige vlekken vallen op, op de grijsbruine vleugels. De snavel is bij het doffertje iets meer licht gebogen dan die van zijn partner en is bij de snavelplant oranje-rood, op de punt meer geelachtig. De poten hebben een purper kleur. Door zijn tamelijk lange op een punt uitlopende staart meet het duifje ca. 25 cm en heeft een gewicht van ongeveer 40 gram. Maar nu terug naar het eigenlijke doel van dit artikelje: de kweekervaring met dit duifje. Enige jaren geleden verhuisde een doffertje van wijlen pastoor Fick, een zeer groot tropische duivenliefhebber in zijn tijd en een fijne collegakweker, bij diens overlijden naar mijn volière. Ik had nog geen juist duivinnetje voor de kweek, die zijn er maar mondjesmaat en dan moet je ze nog weten te vinden ook! Ruim een jaar later tenslotte vond ik naar mijn oordeel, bij een vogelhandelaar in België, een import duivinnetje. Het zat zeer goed in de veren en

had een redelijke tot goede conditie. Een groot probleem deed zich wel voor. Het duifje zat in een kleine kooi verwarmd bij een temperatuur van ongeveer 24°C. Het was oktober en net de winter voor de deur dus beslist niet aan te raden haar over te brengen naar mijn onverwarmde volière. Ik zorgde ervoor dat zij in een ruime kooi bij een temperatuur van 12 tot 15°C de winter door kon brengen. Ruimte was nodig omdat de vogel, die reeds te vet was, genoeg bewegingsvrijheid zou hebben om te vliegen. Een zacht voorjaar tenslotte zorgde ervoor dat ik het duifje vroeg naar de volière kon overbrengen. De doffer had zich reeds tijdens de wintermaanden laten horen, want soortgenoten vangen natuurlijk hun "eigen" geluiden direct op. Ze "spreken" dezelfde taal. Het was eind april 1991 tenslotte, op een zaterdagmorgen, toen ik het doffertje bij het duivinnetje in de volière liet. Het klikte direct tussen de twee. Ik kon ze het hele weekend nauwlettend gadeslaan en hun gedragingen volgen. Beide hadden een perfecte conditie. Vanaf het begin kon je de duifjes steeds op dezelfde plaats in de vliedstruik vinden. Blijkbaar hadden ze al hun nestplaatsje uitgekozen. Het doffertje maakte het duivinnetje het hof dat het een lust voor het oog was. Terwijl het duivinnetje zich nederig voorover boog en beiden een zacht aanhorend geluid produceerden, waarschijnlijk hun "ja-woord" aan elkaar. Licht klapperend met de vleugels en in schokjes geheel voorover buigend, met uitgespreide staart. Soms trachtte het doffertje zo te imponeren dat het duivinnetje wel moest toestaan dat ze werd betreden. Ze begonnen dan ook spoedig met het aanslepen van nestmateriaal zoals zacht hooi en worteltjes van de ligusterheg. Steeds weer op dezelfde plaats waar ze in het begin al veelvuldig zaten, in de vliedstruik. Doordat het nestmateriaal steeds weer naar beneden viel en ik al jaren lang ervaring heb met duivenesten, besloot ik op die plaats een stuk geschikt boomschors aan te brengen. Zonder problemen werd dit stuk boomschors geaccepteerd en spoedig werd het nest gebouwd. Drie dagen later werd het eerste roomkleu-

rige eitje gelegd. Het was niet groter dan een zebra-vinke! Het tweede ei was van normale grootte, iets langwerpiger maar even groot dan een eitje van de diamantduif. Doffer en duivin wisselden elkaar tijdens de broedtijd voortdurend af. Meestal broedde de doffer na de middag en tijdens het eten van de duivin zat hij ook op het nest, zij het niet vast. Waarschijnlijk ter bescherming van de eieren. Weldra bleek dat de eieren onbevruucht waren, maar toch heb ik de vogels de volle tijd op de eieren laten zitten. Enkele dagen nadat ik de eieren en hun nest weggehaald had, begonnen ze elkaar weer het hof te maken en besloten ze weer op dezelfde plaats te gaan nestelen. Deze keer twee mooie grote roomkleurige eitjes. Een week later volgde nestcontrole. De duifjes zaten vast te broeden en verlieten tijdens de controle het nest niet. Ze verdedigden hun eieren zelfs, door met hun vleugels op mijn vingers te slaan. Er lagen nu twee bevruchte eitjes in het nest. Om de duifjes nog vertrouwd met mij te maken "speelde" ik iedere dag enkele keren met hen. Na vijftien dagen zag ik beiden gelijk op het nest en lag er een eidop op de grond in de volière. Ik was natuurlijk nieuwsgierig en liep direct de volière in om de duifjes wat op te lichten en de jongen te aanschouwen. Al tijdens het opendoen van het volière-redeurtje gingen de vleugels van het doffertje omhoog ter verdediging van hun kroost. Twee mooie jongen lagen in het nest. Ik bleef iedere dag enkele malen de duifjes uitdagen en zag dat de jongen snel groeiden, zodat ik ze na acht dagen voorzag van een 4 mm ringetje. Na elf dagen zaten de jongen al te popelen op de rand van het nest om de omgeving te verkennen. Drie dagen later moest ik ze al zoeken in de vliedstruik. Ze hadden de kleur van boomschors zodat ik dikwijls lang moest zoeken eer ik de vogels zag. Schuw waren ze geenszins, evenmin hun ouders. Ik kon ze dan ook heel dicht naderen eer ze eens aanstalten maakten weg te vliegen. Meestal schoven ze een eindje op. Ze werden nog ruim een veertiental dagen na het uitvliegen gevoerd voornamelijk door de doffer. Het duivinnetje was ondertussen weer aan een volgend

Zwartmaskerduifje

Tekst: Frans DeInad.
Foto's: C.Scholtz/Heij

broedsel begonnen, weer op dezelfde plaats. Ik liet de jonge duifjes bij hun ouders in de volière zonder verdere problemen. Bij duivesoorten wordt meestal achter elkaar aangejaagd wanneer de jonge vogels zelfstandig zijn en kunnen ze de jongen behoorlijk toetakelen, zelfs tot de dood er op volgt. Ondertussen was voor mij de vakantietijd aangebroken en vertrok ik voor ruim vier weken naar Hongarije, zodat ik het volgend legsel niet heb zien uitkomen. Jammer overigens, de eerste dagen van uitvliegen hebben ze niet overleefd want in dezelfde volière liep een koppel Chinese dwergkwarteltjes met acht jonge kuintjes. Je kunt het wel raden. Vader en moeder kwartel verdedigden hun kroost en takelden de pas uitgevlogen duifjes dusdanig toe dat deze de volgende dag aan hun verwondingen stierven. Een kennis die mijn vogeltjes tijdens de vakantie verzorgde kwam éénmaal daags drinken en eten geven, het was geen vogelkweker zodat deze man niets te verwijten valt. Wel jammer maar ik had ervan geleerd want nu, dit kweekseizoen, heb ik de kwartels in een andere afdeling geplaatst tijdens de eerste dagen van het uitvliegen. Na vijf dagen kon ik de kwartels gewoon weer in de volière bij de duifjes zetten. De jonge duifjes leren snel vliegen nadat ze het nest verlaten en zitten spoedig op de hoogste tak in de volière. 's Nachts zitten de jonge duifjes de eerste dagen na het uitvliegen, zoals bij de meeste duivesoorten, dicht tussen de ouders in. De jongen komen gewoonlijk niet meer terug op het nest maar toch zie ik ze regelmatig tijdens het tweede broedsel even bij hun moeder, heel even maar zonder dat ze verjaagd worden door een van de ouders. Na ongeveer negen weken begint hun jeugdkleed te wisselen. De eerste zwarte veertjes zie je er doorheen komen. Helemaal op kleur zijn we twee tot drie maanden verder. Nu, einde zomer 1992, kan ik overigens melden dat er weer twee mooie jonge vogels van dezelfde ouders uitvliegen. Het eerste legsel was ook nu weer onbevrucht. Zelfs de vogels van 1991 zitten te broeden en ook dit eerste legsel was onbevrucht. Het zijn broer en zus, niet aan te bevelen, dus zal ik op zoek moeten naar nieuw bloed. Wanneer je ook mijn vorige artikeltjes over tropische duifjes in ons prachtig verzorgd maandblad (dit mag ook wel eens gezegd worden!) gelezen hebt, zal je bemerken dat de kweek grotendeels overeen komt met de kweek van vele andere tropische duivesoorten. Enkele kleine verschillen zijn op te merken. In het kort wil ik nog eens de belangrijkste puntjes

sel

De

opsommen voor de aanschaf, verzorging en de kweek met deze duifjes. Let bij aanschaf op het volgende, vooral importvogels hebben een slechte conditie, iets minder goed in de veren geeft niet, maar ze moeten een kwieke indruk achterlaten wanneer je in hun nabijheid komt. Let op de uitwerpselen op de bodem van de kooi; deze dienen rond te zijn en gebonden. Dunne ontlasting wijst op darmstoornissen. Niet kopen is mijn advies. Oogjes moeten helder zijn en de pootjes glad, vleeskleurig tot purper van kleur. Ze mogen geen teentjes of nageltjes missen. Wanneer je besluit een duifje te kopen dan is het aan te bevelen de vogel niet direct in de gezelschapsvolière te plaatsen, maar eerst in een aparte ruime kooi, dit ter bescherming van de overige gevederde vrienden in de volièr. Observeer de vogel een dag of tien in de isolatiekooi. Let op de uitwerpselen. Zijn ze geacclimatiseerd dan kun je de vogels het beste in de loop van de morgen overbrengen naar de volièr, bij voorkeur op een dag dat je thuis bent en je ze de gehele dag kunt observeren. Tegen de avond is de vogel gewoon aan zijn omgeving, hij weet het eet- en drinkbakje te vinden en zal een geschikt slaapplekje uitgekozen hebben. Meestal geven eigenkweek vogels geen problemen. Import duifjes verlangen meer aandacht, vooral de temperatuur speelt hierbij een belangrijke rol. Acclimatiseren vergt van de kweker veel geduld. Koop je een import duifje in de winter, laat deze dan niet zo lang in een verwarmde omgeving totdat de temperatuur buiten constant de temperatuur van binnen heeft en plaats het duifje dan pas in de buitenvolièr. Importduifjes zien er dikwijls verformd uit, staarten zijn afgebroken en conditioneel in slechte staat. Koop je bij particulieren, dan koop je dikwijls broer en zus. Probeer als het enigszins kan dit te voorkomen! Zorg regelmatig voor vers bloed. Ga bij het vangen voorzichtig te werk, de veertjes laten bij deze duifjes zeer gemakkelijk los. Het duifje voelt zich weldra thuis, ze zijn rustiger dan vele soorten andere tropische duifjes en zijn bovendien zeer geschikt om met andere vogels samen te houden in de volièr. Zelfs een koppel diamantduifjes en een koppeltje musduifjes delen zonder problemen de volièr met hen. In een andere afdeling gaat het ook zo samen met een koppeltje Pygmee duifjes. Met de Peru-duif is het mij niet gelukt zonder ruzie, het was echt oorlog met als dader steeds weer de Peru-duif. Tegen hele strenge vorst kunnen ze niet dat wil zeggen, houdt de duifjes dan binnen in een

onverwarmde volièr, tochtvrij en zorg dat ze niet in een drinkbakje kunnen staan waardoor de teentjes nat worden en snel zullen bevriezen. Tot -10°C heb ik ze zo de winter door in de binnenvolièr gehouden zonder problemen. Wanneer de temperatuur tot -3°C was gestegen liet ik de vogels overdag toch naar buiten, genietend van het zonnetje. Het zijn echte zonzon-aanbidders. Ze kunnen genieten, liggend op één zijde met de vleugels omhoog, van de warmtestralen maar ook in een fris zacht regentje voelen ze zich lekker. Een goede tropenmengeling is hun hoofdmenu. Graag scharrelen ze wat in een bakje met onkruidzaden zoekend naar wat voor hun een lekkernij is. Groenvoer in de vorm van geknipte vogelmuur en geknipte brandnetels namen ze in minimale hoeveelheden tot zich. Af en toe, vooral in de broedtijd, zie je ze ook op het bakje met opfokvoer zitten. Evenals bij andere duivensoorten mag grit niet ontbreken omdat de duifjes de zaden niet pellen. Levend voer eten ze niet, in de wintermaanden krijgen ze eenmaal in de week wat blauw maanzaad waar ze verzot op zijn. Ze zijn dan als eerste op de bodem van de volièr te vinden. Begin niet te vroeg met de kweek. De nachten zijn dan nog te koud, zodat pas uitgevlogen jongen hiervan het slachtoffer worden. Half tot eind april de vogels bij elkaar doen leert mijn ervaring. Zoals je uit bovenstaande kunt afleiden zijn de doffers en duivinnen in de wintermaanden gescheiden. Wees echter voorzichtig wanneer je maar één paartje tot je beschikking hebt. De duifjes kunnen ontzettend gaan "treuren" zodat je soms wel noodzaak bent ze de gehele winter bij

elkaar te houden. Zorg in dat geval dat ze geen broedgelegenheid hebben. Trouwens, evenals alle andere vogels, moeten de duifjes een rustperiode hebben om krachten op te doen voor de rustperiode, de reserves kweken voor de winter en het volgende kweekseizoen. Rui, koude en kweek vergen veel energie van de vogels. In goede conditie gaan de duifjes vrij gemakkelijk over tot broeden, bij voorkeur in een ruime volièr. Hun nest maken ze zeer slordig zoals andere duiven, zodat ik ze een handje help wanneer het nest gebouwd wordt in een struik, door er een versteviging in aan te brengen. Twee tot drie broedsels per seizoen is voldoende. Geef ze dan rust en je zult weer kunnen genieten van hun kroost het volgende kweekseizoen. De vogels zijn zeer tam, regelmatige nestcontrole laten ze rustig toe en draagt ook bij tot het vertrouwd raken met de verzorger. Ze raken dan aan de mensen gewoon wat ten goede zal komen wanneer de duifjes naar de tentoonstelling gaan. Als je de volièr binnengaat is het zwartmaskerduifje de laatste die opvliegt. Wanneer je onder de zitstokken doorloopt kijkt zij rustig naar hetgeen je in de volièr uitspookt zonder aanstalten te maken weg te vliegen. Daarom ook verdient dit duifje meer aandacht, ze zijn lieflijk, sierlijk, tam en hun zachte koeren 's avonds bij schemering op een mooie zomeravond klinkt alsof je waant in de natuur. Diegenen, warm gemaakt door dit artikeltje, die deze prachtige duifjes aanschaffen zullen geen spijt krijgen want ze geven je er heel veel voor terug.

Tekst en Foto's: Andre Bruggeman.

Bloedooievaarsbek

(*Geranium sanguineum*)

Waar de naam ooievaarsbek vandaan komt heb ik niet kunnen achterhalen, maar logischerwijs hebben onze voorouders wel ingezien dat een deel van de zaadvorming daarwel een gelijkenis op moet hebben. Het eigenaardige hierbij is dat juist dit deel waarop de naam gericht is, uiteindelijk de zaden niet bevat, maar er wel mee in verband staat. Bloedooievaarsbek komt in de vrije natuur nauwelijks of helemaal niet meer voor. Het is te danken aan mensen dewelke zich voor die plant hebben geïnteresseerd en deze lieflijke plant in hun tuin hebben gekoesterd, dat zij nu ook nog en verder onbedreigd voorkomt! Ze wordt ook verder door bloemisten gekweekt en als borderplant te koop aangeboden. Ook geldt dit voor de bosooievaarsbek (*Geranium sylvaticum*). Over het algemeen zijn de ooievaarsbekken en de reigersbek (*Erodium cicutarium*) maar lage planten. Hun hoogte varieert van 10 tot 60 cm, en komen steeds maar in kleine aantallen voor. De eenjarige hebben ook maar een beperkte omvang, daar tegenover kunnen de overblijvende, waaronder ook de bloedooievaarsbek, na verschillende jaren tot mooie gevormde planten met veel bloemvorming uitgroeien. De bloemgrootte varieert van 2,5 cm tot 4 cm en ze zijn allen heel kleurrijk, donkerrood, rood, rose, violet en lila, tot blauwachtig. Iedere plant heeft ook zijn eigen bladvorm, en ze zijn allen diep ingesneden. Als overblijvende soorten hebben we moerasooievaarsbek, beemdoeievaarsbek, bloedooievaarsbek, en de bosooievaarsbek. Vervolgens de eenjarige zoals het robertskruid (*Geranium robertianum*), slipbladige ooievaarsbek, zachte ooievaarsbek en het gewone ooievaarsbek. Daarnaast bestaan er nog enkele soorten uit het hooggebirge, doch die laat ik hier buiten beschouwing. Als standplaats verdragen ze een droge zandige bodem, alleen de moeras- en beemdoeievaarsbek houden van een vochtige standplaats. Ze houden van halfschaduw tot zonnig. De bloemen zijn tweeslachtig en ze worden door vele bijen druk bezocht, waardoor ze goed worden bestoven met als gevolg een goede zaadvorming. Bij de familie Geranium gebeurt er na de bestuiving

wel iets bijzonders, de stamper gaat na verwelking van de bloem zeer snel uitgroeien tot een puntige verlenging en is ooievaarsbek genoemd. Inmiddels heeft dan ook de zaadontwikkeling plaats gevonden. Dit puntige deel bestaat uit vijf delen die bovenaan met elkaar vergroeid zijn. Onderaan omvat elk deel een inmiddels ontwikkeld zaadje, en houdt deze goed omsloten op de plaats. Wanneer nu het juiste tijdstip is aangebroken voor de zaden, gaan deze vijf aparte delen zich trachten naar boven toe samen te trekken. Onder invloed van de warme zonnestrallen wordt een zekere droogte bereikt, waardoor deze delen dan als een opgespannen veer los springen, waardoor de zaden worden meegenomen en worden weggeslingerd. Alle geraniumachtigen bezitten

dit speciaal mechanisme dat de zaden heel ver kan weg slingeren. Zo ziet U maar, wanneer het de vogels of de wind of het water het niet doen, ze er zelf voor zorgen, hoe wonderbaar! De bloeitijd is vanaf mei met het hoogtepunt in juli om daarna nog tot in september de laatste bloemetjes te geven. De plant krijgt naarmate ze ouder wordt, een dik wortelgestel. De vermindering gebeurt in de herfst door de plant te scheuren, of door het uit zaaien van de zaden. Voor onze vogels zijn deze 2 mm grote zaadjes onbelangrijk, ook al komen ze nog in zo grote aantallen voor, aan gewicht is dit maar enkele grammetjes. Als borderplant, met haar vele bloemen, zijn ze oogstrelend.

KALENDER 1993

De Roodvoorhoofd Kakariki.

Kakariki's worden ook wel Nieuw-zeelandse parkieten genoemd. De roodvoorhoofd komt echter niet uitsluitend voor op Nieuw-Zeeland maar eveneens op de naburige eilanden. Van de kakariki's heeft hij dan ook het grootste verspreidingsgebied, waarin meerdere rassen zijn ontwikkeld. De kleurplaat spreekt voor zich, maar wel wil ik de lengte noemen: circa 28-30 cm. Opvallend bij deze vogels is het feit, dat zij zich op de grond zo gemakkelijk voortbewegen. Net als wij dat bij onze hoenderachtigen zien, schrapen ze met de tenen het bladafval weg, op zoek naar eterij. Het hoofdvoedsel halen ze evenwel uit de bomen, waar ze gemakkelijk langs de takken lopen. De eterij bestaat uit zaden, vruchten, knoppen en bladeren. In boomgaarden en ook aan de te velde staande gewassen kunnen ze flinke schade aanrichten. Ook insecten en hun larven en andere ongewervelde diertjes worden wel geconsumeerd.

Voortplanting.

Net als alle papageaiaachtigen (op een enkele uitzondering na) broeden ze in boomholten. Maar op plaatsen waar geen geboomte groeit, nemen de vogels genoegen met spleten in rotsen of gangen in de grond. Alleen het vrouwtje broedt, maar haar eega zorgt dat het haar aan niets ontbreekt. Het voltallige legsel bestaat uit vier tot zeven witte eieren. Het bebroeden duurt ongeveer negentien dagen en de jongen verlaten het nest tussen de vier en vijf weken. Het geluid dat deze aardige vogels produceren, is een aanhoudend gekwetter. Ook wordt het wel beschreven als "be quick" en "pretty dick". De naam kakariki wordt ook wel in verband gebracht met het geluid. Hij schijnt af te stammen van het woord dat de Maori's gebruiken. Andere inheemse benamingen zijn kakawariki, powhaitere en porete-torete.

Meindert de Jong.

De Vuurstaart en de Roodooramadine

Bovengenoemde soorten behoren tot het geslacht **Emblema** en ze komen voor in Australië. De vuurstaartamadine, **Emblema bella**, lengte 12 cm, komt voor in de kustgebieden van het zuidoosten, op het eiland Tasmanië en op de Kangaroo-eilanden. Ze voelen zich in velerlei terreinen thuis en worden zowel in stadsparken, kreupelhout als in moerasgebieden gevonden.

De nestperiode valt in de maanden september tot januari en er wordt meestal 2 keer gebroed. Er worden 5 tot 8 eitjes gelegd die wit van kleur zijn. De nesten worden meestal aangetroffen in lage struiken, het nest is bolronde met een lange insluiting. Als nestmateriaal gebruiken ze groen, nog buigbaar gras, halmen, takjes en veren. De eieren worden door man en pop afgewisseld bebroed, de eieren komen na ongeveer 12 dagen uit en worden door man en pop met insecten grootgebracht. Na ongeveer 22 dagen verlaten ze het nest af. De jongen zijn dan nog bruin van kleur, de snavels zijn zwart. De jeugdru begint al na een week of 3 en na 4 maanden zijn ze op kleur. Na het uitvliegen worden de jongen voornamelijk door de man gevoerd. Het popje zit dan vaak alweer te broeden. In het wild leven de vogels grotendeels van zaden, maar ook insecten worden wel gegeten. De vogels leven meestal paarsgewijs maar na de broedtijd zien we ook wel kleine groepjes. De zang stelt niet veel voor en bestaat uit niet meer dan wat lokroepen. In het wild worden de vogeltjes helaas steeds zeldzamer, grote delen van hun leefgebied worden door de mens opgeëist en omdat ze nogal gebonden zijn

aan hun eigen territorium worden ze steeds meer verstoord. Vanwege het uitvoerverbod van Australië zien we de vogels niet buiten Australië, maar in het land zelf worden ze volgens Vriends wel door de liefhebbers gehouden. Die liefhebbers geven de voorkeur aan de vogels die van Tasmanië afkomstig zijn, die schijnen sneller mak te worden en zijn meer gewend aan de mens omdat die ook wel in parken en tuinen hun nesten bouwen. Volgens Vriends zijn de vogels in een grote dicht beplante volière waarin ze als paar gehuisvest zijn en waar ze zo weinig mogelijk gestoord worden, te kweken. Vanwege de koude nachten slapen de vogels in slaapnesten, ze moeten dus steeds nestmateriaal tot hun beschikking hebben. Al met al geen vogels die we kunnen aanbevelen als voliërevogel, maar wel een soort die het bespreken waard is, al was het alleen al om hun mooie uiterlijk. De Roodooramadine, **Emblema oculata**, ook wel bekend onder de naam **Zonaegithus oculatus**, 12 cm lang, is nog zeldzamer in hun land van herkomst. Ze komen alleen voor in het zuidwesten van Australië waar ze paarsgewijs voorkomen en een eigen territorium hebben in de dichte begroeiing van

bossen en moerassen. Het territorium is meestal 100 tot 200 meter in doorsnee, alleen het gedeelte vlak bij het nest wordt tegen soortgenoten verdedigd. De vogels zoeken hun voedsel vooral tussen de de lage begroeiing en ook fourageren ze veel op de grond. De vogels eten vooral graszaden maar vooral als de jongen moeten worden grootgebracht eten ze veel insecten. Tijdens het voedselzoeken laten de vogels steeds hun kontaktroep horen, misschien dat die roep ook dient om hun soortgenoten aan te geven dat het een bezet territorium betreft. Ook deze soort bouwt slaapnesten, regelmatig worden er nieuwe gebouwd. De balts van de vogels wordt hoog in de bomen door de man begonnen. Met een strootje in de bek springt hij van tak tot tak en daarbij beweegt hij zich op en neer buigend naar voren. Al springend komt hij daarbij steeds dichterbij de buurt van het popje tot hij buigend op dezelfde tak als het popje zit. Daarna volgt de paring. De nesteltijd van de

soort valt in de maanden september tot januari. Man en pop bouwen aan het nest, maar de man voert alleen materiaal aan. Het nest is bolvormig met een toegangstunnel waar de niet broedende vogel vaak in slaapt. De buitenkant van het nest bestaat vooral uit groene grashalmen, het binnenwerk is vaak bekleed met veren. Er worden 4 tot 6 witte eieren gelegd die door man en pop worden bebroed. De eieren komen na 12 tot 14 dagen uit en worden vooral met insecten gevoed. Na ongeveer 22 dagen vliegen de jongen uit die dan voornamelijk door de man gevoerd worden. Als de omstandigheden gunstig zijn brengen de vogels 2 nesten groot. Omdat deze soort erg zeldzaam is wordt hij ook in Australië zelf nauwelijks in volières gehouden. Pas in 1938 werd de soort voor het eerst gekweekt en men schijnt de beste resultaten te hebben in grote dichtbeplante volières, met volstrekte rust. In 1960 lukte het de heer Pepper uit Australië om uit eieren die uit een nest gehaald

waren, onder Japanse meeuwen twee jongen groot te brengen, die later een paartje bleken te vormen. Uit deze vogels kweekte hij een jaar later 6 jongen. Al met al zijn het geen gemakkelijk te houden vogels en in Europa zullen we ze wel niet te zien krijgen.

use!

De /

Kweekervaringen met het blauwkroontje

Tekst: C.H.M.M.Brocatus Foto's: van de auteur

9 dagen oud

De latijnse naam van het Blauwkroontje luidt **Loriculus galgulus galgulus**.

Herkomst: Maleisië, Borneo en Sumatra met naburige eilanden.

Kenmerken: lengte 13 cm.

Uitgekleurde vogels zijn glanzend groen, jonge vogels zijn dof groen. Op de bovenkop een ronde donkerblauwe vlek, bij het popje kan deze ontbreken of slechts nauwelijks zichtbaar zijn. Het mannetje heeft een grote scharlakenrode keelvlek en op de voorrug zijn de veren oranje bezaaid, de omgeving van de stuit en de bovenstaartdekveren zijn scharlakenrood. Staartveren, boven groen, onder blauwgroen. De onderzijde van de vleugels eveneens blauwgroen, snavel en washuid zwart, ogen bijna zwart en de poten oranje.

Woongebied: Lichte bossen, groenblijvende bossen, parken tussen boomgaarden en kokosplantages.

Voeding: De voeding van de blauwkroontjes (hangparkietjes) is echt niet zo'n moeilijke zaak als soms in de lectuur vermeld wordt. Hangparkietjes zijn helemaal niet zo kieskeurig als het op eten aankomt. We moeten echter wel steeds voor ogen houden dat het lori-achtigen zijn, zodat deze vogels altijd een vloeibare lori-brei tot hun beschikking moeten hebben. Er zijn diverse complete lori-voeders in de handel zodat het aanmaken van een goede lori-voeding geen pro-

bleem oplevert. Voor mijn vogels maak ik zelf een mengsel van lori-foed, brinta en nutrix (gemalen granen) aan, in een verhouding van 6 : 1 : 1. Naast de lori-pap die de vogeltjes wel iedere dag nodig hebben, kan men ook altijd een bakje met zaden in de kooi plaatsen. Dat zaadmengsel kan bestaan uit haver, witzaad, hennep, boekweit, paddy, millet en zonnepitten. Fruit is één van de voornaamste bestanddelen in de voeding van de vleermuispapegaaitjes, zoals

appel, peer, rozebottels, diverse bessensoorten, sinaasappel en banaan. Sommigen zijn echt gek op meelwormen, maar men moet die toch nooit teveel verstrekken. Een sneetje witbrood geweekt in honingwater vinden ze ook lekker, vooral in de kweektijd en om eventuele jongen groot te brengen. Broodresten en achtergebleven fruit dienen de volgende dag beslist verwijderd te worden omdat deze restanten vaak erg smerig zijn geworden door de ontlasting van de vogels en vrij snel (vooral de broodresten) gaan schimmelen. Hun naam vleermuispapegaaitje of hangparkietje danken ze aan het feit, dat ze bij voorkeur met hun kop naar beneden aan een tak of twijg gaan hangen om te rusten of te slapen, in plaats van er op te gaan zitten. Jegens andere vogels zijn deze papegaaitjes erg vreedzaam. In juni 1991 zag ik deze vogels bij een vogelhandelaar in de omgeving van mijn woonplaats. Ze waren gelijk van kleur en hadden een licht "blauwkroontje" op hun kop. Ik was gelijk geïnteresseerd en de koop was gauw gesloten. Volgens de lectruur had ik te maken met twee poppen, omdat de rode keelvlek ontbrak bij beide vogels. In oktober van datzelfde jaar plaatste een kweekster van onze vereniging een advertentie in "Onze Vogels" waarin ze twee blauwkroonmannen vroeg. Er werd gereageerd, en wel door een ervaren kweker van deze soort(en) uit

22 dagen oud

Velden (vlakbij Venlo). Deze kweker had eigen kweek mannen, geringd en op kleur van 1990. Besloten werd om samen deze vogels te gaan halen en wel op 2 januari 1992. We keken goed naar de huisvesting, voeding en de juiste maat van de nestkast. Dit was een vrij hoog blok van 40 cm met een vierkante bodem van 14x14 cm en op 10 cm van de bodem een inspectieluikje. Een stukje gaas binnenin onder het invlieggat diende als trapje voor de vogels. De bodembedekking was een dikke laag houtkrullen en het invlieggat had een doorsnee van 4,5 cm. Het advies van de kweker was om de vier vogels bij elkaar te plaatsen zodat ze zelf hun partner konden kiezen. Ze werden geplaatst in een ruimte van 1,20 m lang, 0,60 m breed en 1,25 m hoog. In diezelfde week hing ik twee blokken op in de voorgenoemde maat, en toen maar afwachten. Op 25 februari nam ik voor het eerst waar dat een van de poppen uit een nestkast kwam, ook ging een van de mannen zich vaker met deze pop bemoeien. Het werd tijd om de "koppels" van elkaar te scheiden. Het ene koppel bleef bij mijzelf en het andere koppel verhuisde naar de kweekster die de advertentie had geplaatst. Op 18 maart constateerde ik dat de pop een van de volgende dagen een ei moest leggen vanwege de gezwollen onderbruik en op 20 maart bleek dit ook inderdaad het geval. Er volgden nog drie eieren die keurig om de twee dagen werden gelegd. De eerste controle, of de eieren bevrucht waren, was op 3 maart, conclusie alle vier onbevrucht. Ik heb de eieren een week later weggehaald. Hetzelfde herhaalde zich op 25 maart, ditmaal drie stuks maar ook allemaal onbevrucht. Nadat ik ook deze eieren had weggehaald, keek de pop niet meer naar de nestkast om en besloot ik om ze tussen de andere tropische vogels in de buitenvolière los te laten. De nestkast hing ik in de binnenvolière waar alle vogels foerageren. In de herfstmaand wilde ik de blauwkroontjes weer in hun broedruimte doen. Het viel me op dat de man de pop vaak zat te voeren en dat de pop regelmatig in de nestkast verdween. Tot mijn verbazing bleek er al één ei gelegd te zijn en wel op 1 oktober. De blauwkroontjes bleven nu in de volièrre en de andere vogels werden in een aangepast binnverblijf geplaatst. Er werden door de blauwkroontjes totaal 4 eieren gelegd. Op 12 oktober kon ik de eerste nestcontrole uitvoeren, omdat ik de pop zoveel mogelijk met rust liet en zij zich op dat moment in de buitenvolière liet voeren door de man, die ontzettend actief was. De manier waarop de man

volwassen man

de pop voert is zeer fascinerend, hij braakt als het ware kleine "capsules" met voedsel op, die door de pop gretig geaccepteerd worden. Alle vier de eieren bleken bevrucht te zijn en nu dus maar afwachten. Op 22 oktober

ber hoorde ik voor het eerst gepiep uit het nestblok komen. Ook de man verdween vaker in het blok. Op 24 oktober kon ik mijn nieuwsgierigheid niet meer bedwingen en nam ik een kijkje in de nestkast. Er hadden zich drie blauwkroontjes aangekondigd en de vierde kwam op 26 oktober. Deze heeft echter maar twee dagen geleefd. Na 10 dagen werden de eerste twee geringd en wel met 4,5 mm ringen, dit op advies van de kweker uit Velden, omdat hij een paar keer bij zijn vogels ringen van 4 mm had moeten verwijderen omdat ze teveel om de pootjes zaten gekneld. Vanaf het begin werd extra lorifood aangemaakt, maar opvallend was dat er meer zaad dan lori-pap werd gegeven, zeker de eerste 10 dagen. Veel appel, rozijnen en water met roosvices, waar ze verzet op zijn, werd verstrekt. Zo'n veertien dagen na het uitkomen gaan de jongen de nestkast flink bevullen en het is dan ook raadzaam de jongen even uit het nestblok te halen en nieuwe houtkrullen op de bodem te doen. De pop kijkt oogluikend toe, maar laat alles gewillig gebeuren en verdwijnt na de "schoonmaak" weer in het blok. Opvallend is dat de pop, net als bij agaporniden, klein blaadjes tussen haar staartveren steekt en deze meeneemt in het nest. Op 24 november, ongeveer 33 dagen na het uitkomen, vlogen de eerste twee blauwkroontjes uit. De derde bleef nog vier dagen langer in het nest. Vanuit mijn woonkamer kijk ik precies in de verlichte binnenvolière en vandaar zag ik op 25 november de eerste paringen voor de volgende ronde. Het eerste ei volgde twee dagen nadat het laatste jong was uitgevlogen en wel op 30 november 1992. Ditmaal waren er 5 eieren en ze waren allen bevrucht. Ik beide de kweker uit Velden op en vertelde hem het resultaat. Ik vroeg hem advies wanneer ik het beste de jongen uit de eerste ronde kon weghalen van hun ouders. Ook hij was zeer blij met het resultaat en zei dat ik ze moest weghalen zodra de volgende ronde zou uitkomen, daar de man het anders te druk krijgt omdat hij ook de jongen uit de eerste ronde blijft voeren. Op 22 december klonk het eerste gepiep weer uit de nestkast en werden de inmiddels zelfstandige jongen uit de eerste ronde uitgevangen en apart geplaatst. Vijf eieren kwamen uit en alles herhaalde zich als vooraf. Twee dagen na het uitvliegen van het derde jong, op 24 januari 1993, overleed deze jammer genoeg. Dit is te wijten aan mijzelf, omdat ze de buitenvolière nog steeds tot hun beschikking hadden en het jong te snel naar buiten ging. Door de sterk wisselende temperatuur denk ik dat hij kou heeft gevat en is doodgegaan, ik heb toen de vogels naar binnen gedaan en het binnenverblijf afgesloten. Het is nu eind januari en de overige vier maken het uitstekend. Tot slot hoop ik met deze prachtig gekleurde, rustige vogels, die het houden beslist waard zijn, zeker voor de klein behuisde vogelliefhebber die zich moet beperken tot de kleinere vogelsoorten, te showen met "eigen kweek" blauwkroontjes op de tentoonstellingen in 1993.

D E

Tekst: A. van Dun. Foto's: W.D.H. Spijker.

Ondanks dat de lizard een zuivere tekeningvogel is, behoort hij in het vraagprogramma toch bij de groep **postuurkanaries**. De lizard is een van de oudere rassen en dit ras heeft ook zeker zijn dieptepunt gehad. Na de tweede wereldoorlog, waren er in Engeland nog maar zo'n 30 paren aanwezig en velen zagen dit ras dan ook op de lijst staan van de uitstervenden. Gelukkig waren er toch nog verschillende kwekers die geen afwachtende houding aannamen. De Lizard Canary Association werd opgericht en degenen die zich hierbij aansloten zouden degenen zijn die het ras voor uitsterven zouden behoeden. Nog enkele speciaalclubs werden er opgericht, maar het zou toch nog even duren voordat er een show zou komen waar dan de lizard ook die belangstelling zou krijgen, die zij verdient. Het was de Lizard Canary Association die in 1955 te Norwich deze show organiseerde. De opbouw van dit ras heeft toch nog enige tijd in beslag genomen, zoals ook heel de ontwikkeling van dit ras. Als we de lizard goed bekijken dan zien we een heel andere pigmentatie. Inplaats van bestreping vertoont de lizard een schubtekening, iets wat ook bij sommige hagedissen wordt waargenomen. Vandaar ook de naam; lizard = hagedis. De pig-

L I Z A R D

mentatie moet zo zwart mogelijk zijn, evenals de hoorn- delen: snavel, pootjes, tenen en nagels. Jammer genoeg is het donkere pigment alleen maar voorbehouden aan de jonge vogels en zullen de overjarige vogels het zwarte pigment verliezen, waardoor een vergrijzing optreedt. Naast de pigmentering is de lizard ook nog in het bezit van een grondkleur en deze moet, van welke lizard dan ook zuiver van kleur en van een goede kwaliteit zijn. Wij kennen de blauwe lizard met als grondkleur wit, de goud lizard met de grondkleur goudgeel, de lizard met de grondkleur lichtgeel en de roodbrons lizard met als grondkleur rood. We hebben in het voorgaande al gemerkt dat bij de naam lizard, hieraan gekoppeld zit de naam zwart. Hoe donkerder het pigment, hoe mooier het contrast. De groenserie is hierbij wel de ideale pigmentserie voor de lizard. In combinatie met elke grondkleur, hier eerder genoemd, kennen we de lizard **zonder** cap, waarbij de tekening, fijne zwarte schubvorm, vanaf de snavel vertrekking overgaat naar een wat grotere schubvorm op het rugdek. De tekening moet dan wel in rechte lijnen aanwezig zijn vanaf de snavel tot op het rugdek. Deze tekeningsvorm wordt ook genoemd 'spangles'. Op de wangen, keel, flanken en borst zijn er fijne streepjes, ook genoemd 'rowings', welke vanaf de snavel fijn, waarna iets minder fijn, overgaan naar het onderlichaam. De tekening in de vleugeldekkveren liggen als komma's in het verlengde van de rijen schubben, waarbij dan de vleugel- en staartpennen goed donker moeten zijn of beter gezegd zo zwart mogelijk met een iets lichtere omzoring, maar zeker geen pennen die uitgelooft zijn. Voor de kwekers van dit ras is de lizard **met** de volle cap het ideale. De cap moet dan ongeacht de grondkleur zuiver elipsvormig zijn, beginnend boven de snavel en net over de ogen lopend tot op het achterhoofd. Hier moet de

cap mooi afgerond zijn en zeker niet te ver doorlopen of te onregelmatig eindigen. De zogenaamde wenkbrauwstreep moet net boven het oog nog goed zichtbaar zijn. De overige tekening gelijk aan de lizard zonder cap. En dan is er nog de lizard met de gebroken cap, die op de plaats waar de cap onderbroken is, het pigment in zijn fijne schubvorm en regelmatig verdeeld, moeten laten zien. De gebroken cap moet wel symmetrisch onderbroken zijn, bijvoorbeeld een pigmentvlek boven de snavel of een pigmenttekening aan beide zijden boven het oog en gelijk van vorm. De grootte is een punt waar bij de lizard nog niet zoveel over gesproken wordt, maar deze moet wel kleiner zijn dan bij de kleurkanarie, namelijk 12,5 cm. Daar de lizard een goede kweekvogel is, heeft hij het grote nadeel dat het kweken van deze vogels met een volle cap onberekenbaar is. Bij het samenstellen van fokparen, bijvoorbeeld volle cap x gebroken cap of volle cap x non cap of gebroken cap x gebroken cap, is er geen garantie bepaling wat het resultaat hieruit zal zijn en is men hierbij steeds aan toeval en geluk overgelaten. Ook de paring volle cap x volle cap geeft maar zeer zelden een goede volle cap te zien. We hebben in het begin van dit artikel gezegd dat overjarige vogels van dit ras vergrijzen in het pigment, maar ondanks dit verschijnsel zijn het toch waardevolle kweekvogels en de jongen hieruit tonen het goede zwarte pigment wat het eerste jaar ook de ouders van die jongen hebben laten zien. Zorg dat er nooit te veel lizards in een kleine ruimte zitten, want voor beschadiging zijn zij heel gevoelig. Ze kunnen bij elkaar veren plukken en de nieuwe veertjes zullen dan al een donkere pigmentuiting hebben. Geen gemakkelijke vogels, maar wel zeer de moeite waard.

Vogelzaden voor kromsnavel

Door: Wiebe Tolman

Bij de behandeling van dit onderwerp is het van belang om enige kennis te hebben van de organische stoffen die we kunnen aantreffen in de verschillende vogelzaden:

Eiwitten. (ook wel: proteïnen). Deze zijn geheel opgebouwd uit aminozuren.

Haver

Aminozuren. Hiervan komen in de natuur ongeveer 80 soorten voor. Een deel hiervan wordt door het eigen lichaam aangemaakt, maar lang niet alle. Enige voor het leven noodzakelijke doch niet zelf aangemaakte aminozuren moeten met het voedsel worden verstrekt. Hiervan noem ik: lysine, leucine, methionine enz. Eiwitten zijn noodzakelijk voor de opbouw van de weefsels van mens en dier.

Enzymen. Ook een soort eiwitten, maar met een speciale werking.

Zetmeel. Een verbinding van koolhydraten met glucose (suikers).

Koolhydraten. Dit zijn de energieleveranciers voor het lichaam (warmte, spierarbeid, enz.)

Vetten. Evenals olie een organische verbinding. Ook belangrijk voor de nodige energieleverantie.

Vitamines. Eveneens organische verbindingen. Noodzakelijke voedingsstoffen die in kleine hoeveelheden nodig zijn voor het functioneren van de levensprocessen.

Mineralen. Dit zijn de zogenaamde niet-organische stoffen, die op hun beurt in twee groepen zijn te verdelen, namelijk in nutriënten en sporelementen.

Nutriënten. Deze zijn in tegenstelling tot spore-elementen in behoorlijk grote hoeveelheden in het voedselpatroon nodig. Voorbeelden van nutriënten: stikstof, fosfor, kalium, calcium en magnesium.

Spore-elementen. Deze zijn in heel kleine hoeveelheden nodig. Bij grotere hoeveelheden kunnen ze zelfs giftig zijn. Voorbeelden van spore-elementen: ijzer, zink, koper.

Kleurstoffen. Sommige zaden bevatten caroteen. Met name is dit het geval bij onkruidzaden.

Zuren. De zuurtegraad (pH) in de krop is belangrijk bij vogels en kan door een bepaalde voeding op peil worden gehouden.

De belangrijkste voedselbronnen vinden we in de combinatie van eiwitten,

vetten en zetmeel. Daarom zal ik de verhouding van deze combinatie bij de behandeling van de zaden zoveel mogelijk aangeven. (Met afkorting E-V-Z). De ontbrekende percentages zijn te beschouwen als gehalten van vocht en droge stof (bijv. kaf).

Haver gepunt. Deze onderscheiden we in de volgende hoedanigheden: Gepunt. E= 10,4% V= 4,9% Z= 59,7%. Door het dorsen zijn de kannaaden niet meer aanwezig. Het kafje zelf zit nog wel om het zaad. De parkieten weten dit echter wel te pellen.

Haver gepeld. E= 13,0%, V= 8,0% E= 64,2%. Doordat het kaf is verwijderd, worden de percentages naar verhouding hoger. Verder komt haver nog voor als gebroken, maar dit is niet

Gepelde haver

Tarwe

zo geschikt in het mengsel omdat het milt aantrekt. Ook de geplette haver (=havermout) kan als parkietenvoer worden aangewend. Alle haver bevat een gunstig patroon van aminozuren, met name leucine en arginine. Conclusie: haver is aan te merken als een zeer geschikt parkietenvoer.

Tarwe. E= 11,5% V= 1,7% Z= 68,8%. Erg geschikt in het parkietenmengsel. Heeft hoog zetmeelgehalte. Vooral grasparkieten zijn gek op voorgekiemde tarwe. Met mate verstrekken. Door hoog kaliumgehalte kan de voorgekiemde tarwe nog wel eens diarree tot gevolg hebben. Tarwekiemen bevatten veel vitamine E.

Gerst. E= 10,9% V= 2,0% Z= 57,8%. Er zijn in de handel verkrijgbaar: Ongepeld gerst, Gepelde gerst (= gort). Ontkiemde gerst (= mout). Zie verder bij tarwe.

Boekweit. E= 11,5 % V= 2,4 % Z= 57,8%. Verkrijgbaar als: ongepeld, gepeld en als z.g. grutten. Wordt graag gegeten door alle kromsnavels. Erg nuttig voer vanwege enige erg gunstige aminozuren, o.a. lysine en arginine. Is ook heel goed als kiemzaad te verstrekken.

Mais. E= 9,1% V= 4,2% Z= 69,8%. Parkieten eten het graag uit de kolf.

Het bevat een kleurstimulator (Zeaxanthine). Daarom geliefd bij luf-nokwekers. Hoort als gebroken in ieder parkietenmengsel. Kan ook tot meel worden vermalen. Het bevat een hoog gehalte aan leucine.

Hennep. E= 19,5% V= 32,1% Z= 18,0%. Zeer geschikt parkietenvoedsel. Bij poppen stimuleert het de eierproductie. In verband met hoog eiwit- en vetgehalte goed voor de opgroeiende jongen. Oudervogels voeren graag met gekneusde hennep.

Witzaad. E= 15,1% V= 6,1% Z= 56,0%. De eigenlijke naam is: Kanariezaad! Het is een duur zaad en de marktprijs van het in de handel zijnde vogelzaad wordt in grote mate bepaald door de marktprijs van witzaad. Engelse kwekers voeren hun grasparkieten in hoofdzaak met witzaad.

Negerzaad. E= 20,7% V= 42,2% Z= 13,1%. De eigenlijke naam is: Nigerzaad. Dit zaad wordt graag door veel vogelsoorten gegeten. Nuttig vanwege relatief hoog eiwitgehalte. Ook erg geschikt om te laten kiemen. Jammer is, dat de kiemkracht niet altijd 100% kan worden gegarandeerd.

Witzaad

Millet/Gierst. E= 11,1% V= 3,7% Z= 59,8%. Let op de twee verschillende benamingen van dit zaad, dat in wezen een en dezelfde soort is. Er zijn echter wel verschillende ondersoorten, zoals: Plata millet (het "normale" millet), Rode millet, Witte millet, Senegalgierst (is fijnkorrelig), Japanse millet (uit Australië). Dit heeft een dun kafje en laat zich heel gemakkelijk pellen. Erg geschikt om jonge parkieten zo gauw mogelijk zelfstandig te krijgen.

Dari. E= 10,2% V= 3,2% Z= 69,6%. In principe ook een gierst/millet soort. De korrel is echter wat meer grof. Komt voor in twee kleuren: witte en rode dari. Beide soorten worden graag door agaporniden opgenomen. Van de aminozuren bestaat 13,2% uit leucine.

Koolzaad

Lijnzaad. E= 21,5% V= 34,2% Z= 22,3%. Erg oliehoudend zaad, afkomstig van de vlasplant. Ook als gebroken verkrijgbaar. Wordt door kanaries beter opgenomen dan door parkieten en dat is jammer, want van lijnzaad is bekend dat het een snelle rui bevordert.

Koolzaad/Raapzaad. E= 21,5% V= 42,6% Z= 17,8%. Ook twee namen voor eenzelfde soort zaad. Net als lijnzaad ook meer geschikt voor het

Vogelzaden voor kromsnavels

kanariemengsel. Bij parkieten wel geschikt in het mengsel kiemzaad. Snelle kiem.

Paddy

Paddy. E= 7,1% V= 2,1% Z= 64,1%. Is ongepelde rijst. Bevat aminozuren lysine en arginine. Ook verkrijgbaar als gepeld onder de naam zilvrievliesrijst. Ook de z.g. witte rijst lusten de parkieten wel, maar dit heeft praktisch geen voedingswaarde voor de vogels vanwege de vele bewerkingen die het heeft ondergaan.

Saffloer. E= 14,3% V= 27,8% Z= 16,5%. Herkenbaar als klein soort zonnebloempitjes, maar dan wat meer driekantig. Hoort thuis in ieder mengsel voor agaporniden en grote parkieten. Arginine 10,5%. Ook geschikt in het kiemmengsel. Snelle kiem.

Zonnepit. E= 14,9% V= 29,8% Z= 17,5%. Basis voor papegaaivoer en belangrijk in mengsel voor grote parkieten. Zelfs ook met mate te doseren voor grasparkieten. Bij te veel aanbod kans op overvreten, waardoor op ander terrein gebreken ontstaan. Het gevolg kan dan bijvoorbeeld zijn het verenpijken.

Maanzaad. E= 20,5% V= 44,3% Z= 15,6%. Officieel: blauwmaanzaad, afkomstig uit de papaverbol. Onrijp

bevat het morfine. Veel liefhebbers voeren het voor de t.t. vanwege de rustgevendende werking die er aan wordt toegeschreven. Het is echter beter om door selectieve kweek en training rustige vogels in de showkool te krijgen.

Tot zover de behandeling van de meest voorkomende soorten zaden die geschikt zijn voor onze kromsnavels. Toch is het programma over de voeding hiermee nog niet compleet. Soms kunnen en mogen we onze parkieten de volgende voedingsbronnen niet onthouden.

Dierlijk voedsel. Universeelvoer wordt door veel kromsnavels echt wel gegeten als het wordt aangeboden. Van catharinaparkieten is bekend, dat ze graag meelwormen eten! Groenvoer. Vogelmuur, gesneden boerenkool, andijvie en sla worden graag gegeten. Onkruidzaden. Ook als onrijp een welkome aanvulling op de menukaart. Perzikkruid, melde, wilde haver, enz. zijn in het plukseizoen ruimschoots voorhanden en de parkieten zijn er dol op. Fruit. Appel en sinaasappel,

Saffloer pitten

mits in hele dunne schijfjes verstrekt, worden zelfs door grasparkieten graag gegeten. Fruit is om meerdere redenen belangrijk. Het bevat zowel de nodige vitamines als de nodige zuren. Grit/Maagkiezel. Dit moet wekelijks

Blauwmaanzaad

worden aangevuld in de daarvoor bestemde bakjes, ook al zijn deze nog niet leeg. Kalk. Belangrijk voor de groei van het verenpak, het skelet en voor de vorming van een eischaal. Te verstrekken als sepiaschalen z.g. engelse bijtblokken, of als Gistocal. Drinkwater. Let er op, dat het drinkwater schoon is! In open bakjes is het water meestal in een dag met bacteriën verontreinigd. Daarom is het van belang dat het drinkwater dagelijks wordt verversd.

Met bovenstaande verhandeling over voedingszaken ben ik nog niet helemaal compleet, want er is de parkieten uiteraard veel meer aan te bieden. Ik hoop echter, dat ik er in ben geslaagd om de parkietenliefhebber ervan te overtuigen dat een goede voeding meer inhoudt dan "zomaar" wat zaad in de zaadbak te deponeren.

D e

Tekst: M. Hoogerwaard
(*Psittacula roseata*)
Foto's: C. Scholtz/Hoogerwaard.

Inleiding.

Andere Nederlandse namen, die je wel eens tegenkomt voor deze vogel, zijn Bloesemkopparkiet of Birma Pruimkopparkiet. De Engelse benaming is Blossom Headed Parakeet, de Duitse Rosenkopf Sittich en de Franse benaming luidt Perruche à Tête rose.

Beschrijving.

De lengte van deze vogel is dertig centimeter. Het verenkleed is groen, op de buikzijde geelachtiger. De man heeft een roze gekleurde kop, die in de nek donkerder van kleur wordt met een blauwachtige waas. De kop wordt gemarkeerd met een zwarte band. Op de vleugels hebben zij een rode vlek. De centrale staartveren zijn blauwachtig gekleurd met een gele punt. De kleinere buitenste staartveren zijn geelgroen met bleekgele randen. De bovensnavel is oranje en de ondersnavel is zwart. De iris is bleekgeel en de poten zijn grijsachtig. Bij de pop is de kop lichtgrijs. De zwarte nekband wordt hier vervangen door een gele kraag. Ook de poppen hebben een rode vleugelvlek net als de mannen. De bovensnavel is geel en de ondersnavel donkergrijs. Bij de jonge vogels is de kop groen met een grijze waas. Er is nog geen rode vleugelvlek te zien en de centrale staartveren zijn korter. De bovensnavel is bleekgeel. In *Parrots of the World* wordt één ondersoort beschreven, namelijk de *Junea Rozekopparkiet (Psittacula roseata juneeae)*. Het verschil met de nominatform bestaat uit een geelachtiger hoofdkleur, de staart is minder blauw en de vleugelvlek is groter. Bij de vogels, die ik gezien heb, heb ik geen verschillen kunnen ontdekken. Ik denk daarom dat in onze voliëres alleen de nominatform voorkomt. De Rozekopparkiet komt voor in Zuid-oost-Azië en wel in de landen Bangla Desh, Birma, Laos, Thailand, Cambodja en Vietnam. De mensen, die deze soort voor het eerst zien, zeggen vaak dat het een te kleine Pruimkopparkiet is, vaak nog flets van kleur. Ook wordt vaak beweerd dat je een jonge en een overjarige man in het hok hebt zitten. Dat weinig mensen deze soort gezien hebben is zeker geen schande, de soort is

zeldzaam in de Nederlandse voliëres. Voor zover ik weet vliegen er in Nederlandse voliëres zo'n 40 exemplaren. Om deze reden zal ik de verschillen met de Pruimkopparkiet noemen, de soort die er veel op lijkt en er ook vaak mee verwisseld wordt. Om de verschillen goed tot uitdrukking te brengen zijn deze samengevat in bijgeplaatst schema.

Voorkomen in de natuur.

Over het leven van deze soort in de vrije natuur is erg weinig bekend. Via een kennis in Thailand is het mij gelukt om wat recente informatie over deze vogels te krijgen. Door de ontbossing is deze soort niet zo alge-

meen meer. Hij wordt maar zelden gezien. De keren dat ze gezien worden is het vaak in kleine groepjes. Soms komen zij voor in gezelschap van Grijskopedelparkieten of Rozeborst-Baardparkieten.

Huisvesting en kweek.

De eerste vogels kreeg ik in bezit via een collega liefhebber, die jongen had gekweekt. De ouders waren importvogels, die hij in Duitsland had gekocht. Later kon ik ook deze importvogels van hem overnemen. De vogels zijn bij mij gehuisvest in kooien van 1,85x0,50x0,60 meter (lxbxh). Ik heb ze ook in buitenvoliëres gehad, maar vooral de importvogels eten slecht

o p p a r k i e t

omdat ze niet in het nachthok durven te komen. Nu ze binnen zitten zijn die problemen verholpen en blijven ze prima in conditie. Voorjaar 1990 was het dan eindelijk zover dat we aan kweken konden gaan denken. De tweede helft van februari krijgen de Aziatische parkieten bij mij het broedblok. De Rozekopparkieten kregen een L-vormig broedblok van 40 centimeter lang en 20 centimeter hoog in het diepste gedeelte en een bodemoppervlak van 20 bij 20 centimeter. Na enige inspectie werd het blok direct geaccepteerd en begon ook de man direct te baltsen. Dit gedrag is te vergelijken met dat van de Pruimkopparkiet. Na 10 dagen lag er al een ei in het blok bij het importkoppel, totaal werden er vijf gelegd. Na 25 dagen kwam het eerste ei uit en de dagen daarna volgden er nog twee. Het vierde bevruchte ei bleek te zijn afgestorven en het vijfde ei was onbevrucht. Het andere koppel was inmiddels ook gestart en had drie bevruchte eieren liggen. Op een leeftijd van 12 dagen kon ik de jongen ringen met 5,4 mm. De ringmaat 5 mm lijkt mij voor deze vogels te klein. Bij de pruimkopparkiet heeft dit ook regelmatig problemen gegeven, vooral als de vogels ouder worden en volledig

"Korte staartveer met gele punt van rozekop- en de andere van de pruimkopparkiet".

uitgegroeid zijn. De jonge vogels groeiden voorspoedig en op een leeftijd van zeven weken zijn zij uit-

gevlogen. Van het andere koppel zijn alle drie eieren uitgekomen, maar er is er maar één jong uitgevlogen. Desondanks toch een mooi resultaat als met zulke zeldzame vogels wordt gekweekt. In 1991 begon alles weer goed. Ik had er intussen nog een derde koppel bij kunnen krijgen. Begin maart zat elk stel op vijf eieren te broeden. Dat kan haast niet fout gaan zou je zo denken, maar het tegendeel was waar. Alle vijftien eieren waren onbevrucht, het is haast niet voor te stellen. De eieren maar weggehaald in de hoop dat zij opnieuw zouden beginnen. Helaas was dit niet het geval. Begin juni begonnen de vogels al met de rui. Dus geen jonge Rozekopparkieten dit jaar. Jammer, maar in 1992 er weer vol goede moed tegenaan en dat lukte.

Voeding.

Als voeding krijgen de vogels bij mij (zowel parkieten, papegaaien en kakatoes) een goed mengsel grof parkietenzaad met de grootst mogelijke verscheidenheid aan zaden. Daarnaast krijgen zij dagelijks eivoer en universeelvoer. Buiten de kweektijd is dit ca. 20% van de totale hoeveelheid voer. Als er jongen zijn voer ik dit op tot zo'n 40 à 50%. Het universeelvoer maakt dan tweederde en het eivoer eenderde van de totale hoeveelheid zachtvoer uit. Verder krijgen zij dagelijks een stukje fruit of groenvoer. Ik voer wat ik op dat moment voorhanden heb. In het voorjaar regelmatig aalbessen, frambozen, kersen en aardbeien. In de loop van de zomer wordt het wat meer appel en peer. In het najaar meer rozebottel, bramen en duiven. Dit alles komt samen met het groenvoer allemaal uit eigen tuin en is uiteraard onbespoten. In de winter voer ik weer meer sinaasappel, mandarijn en boerenkool.

Slot.

Tot zover mijn verhaal over deze onbekende maar zo prachtige parkietensoort. Als er liefhebbers zijn, die in het bezit zijn van deze soort, zou ik daar graag mee in contact treden. Op deze wijze kunnen we onverwante paren samenstellen en kunnen we in de toekomst over gezonde en sterke vogels beschikken. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met de redactie.

	Rozekopparkiet	Pruimkopparkiet
Lengte	± 30 centimeter	± 34 centimeter
Man		
Kopkleur	roze	dieprood
Nekband	zwart, ca.3 mm breed	zwart, ca. 1 mm breed
Vleugelvlek	rood, bestaande uit ca.10 veertjes	rood, bestaande uit ca.4 veertjes
Staart	blauw	violetblauw
Staartpunt	geel	wit
Bovensnavel	oranje	oranjerood
Pop		
Kopkleur	lichtgrijs	grijs
Vleugelvlek	rood, even groot als bij de man	niet aanwezig
Staartpunt	geel	wit
Bovensnavel	bleekgeel	geel
Jonge vogel		
Kopkleur	groenachtig grijs	variabel grijs
Nek	geen gele kraag	wel gele kraag
Staartpunt	geel	wit
Vleugelvlek	niet aanwezig	niet aanwezig
Jonge vogels krijgen na de jeugdruï vaak al wat rode veertjes op de vleugel, maar na de tweede rui komen ze pas volledig op kleur.		

Intensief o

Bij het kweken van kleurkanaries is de intensiefactor een van de belangrijkste. Hij is in zekere zin kleurbepalend en ook bepalend voor de kwaliteit van de bevedering. Het is een onafhankelijke factor waarvan het resultaat van een paring in het algemeen het midden houdt van wat de beide partners in hun uiterlijke verschijningsvorm laten zien; een intermediair resultaat derhalve. Het is tevens een factor met een grote variatiebreedte, van heel kort bevederd tot heel lang, anders gezegd, van ultra intensief tot zwaar schimmel.

Uit het vorenstaande zal het u duidelijk zijn dat zogenaamde schimmelvogels een langere bevedering hebben dan intensieve vogels. We kunnen dat bij de vogel vrij gemakkelijk vaststellen door ze op de rug in de hand te nemen en op de onderbuis te blazen. Kunnen we zonder al te veel inspanning het borstbeen zien, dan is de vogel een intensief exemplaar, moeten we duidelijk hard blazen dan is het een schimmelvogel. Het woordje schimmel in dit verband, is afgeleid van datgene wat we inderdaad als schimmel kennen, een wat donzig witachtig laagje. De kleurstof, carotenolide, die zich in de veer bevindt is, zo kun je in het algemeen stellen, van een gelijke hoeveelheid, of het nu een lange of een korte veer is; of die van een schimmel of een intensieve vogel is. Dat betekent derhalve dat de hoeveelheid kleurstof in een lange veer in feite ontoereikend is om tot in

de top door te dringen, dit in tegenstelling tot de korte veer. Het gevolg hiervan is tevens dat de kleur in de lange veer in het algemeen bleker is dan in de korte veer. Intensieve vogels zijn bijgevolg dieper van kleur dan schimmelvogels.

Neem bijvoorbeeld een rode kanarie en een zalmkanarie. De eerste is een intensieve vogel, korte veertjes, feller van kleur. De zalmkanarie is een schimmelvogel, hier en daar best wel

sprekend van kleur maar duidelijk niet zo intens en bovendien zijn er van die witachtige schimmellaagjes te zien. De veren van de schimmelvogel komen als het ware wat kleur te kort; de verf was op! Hoe langer de veren van een kanarie zijn, hoe minder sprekend van kleur die vogel zal wezen.

In het nest is vaak al te zien of de jongen intensieve of schimmelvogels zijn. Jongen met veel donsveren zijn

f Schimmel

meestal schimmelvogels, die met weinig dons intensieve. De intensieffactor werkt overigens ook wat remmend op de veergroei. Schimmelvogels zitten in de regel wat sneller in de veren dan de intensieve exemplaren.

In het vraagprogramma alsook in de standaardisen, worden in de onderhavige hoofdgroepen zowel schimmel als intensieve vogels gevraagd. Elk heeft zo een eigen karakteristiek waarmede in de kweek duidelijk reke-

ning moet worden gehouden. Bij het samenstellen van de kweekkoppels zal men dus wel degelijk rekening moeten houden met de lengte van de veren van beide partners. Gaat het om een intensieve kleurslag, dan zullen de oudervogels ook al niet te veel schimmel mogen zijn maar ook weer niet beiden al te intensief. Het vinden van een middenweg is in deze van belang en ja dat vraagt toch enig inzicht en gevoel.

Als kweekvogels zijn de zogenaamd half intensieve van grote betekenis. Ze zien er als intensieve vogels uit maar hebben toch nog wat schimmel en vandaar dat je dergelijke exemplaren ook met gemak half schimmels zou kunnen noemen.

Bij intensieve kleurslagen zetten we geen zware schimmelvogels in, maar paren we bijvoorbeeld intensief maal half intensief; ook sterk intensief maal schimmel is mogelijk. Intensief maal intensief is al weer wat moeilijker en zullen we de zaak nauwgezet in de gaten moeten houden. Soms zie je wel eens intensieve vogels die zo kort en dun bevederd zijn dat ze wat kale plekken hebben, in de nekstreek bijvoorbeeld of op en rond de kop. Daar moeten we voor waken. Moeten we schimmelvogels kweken, dan draaien we de zaak als het ware om. Het is overigens best wel moeilijk om zodanig te kweken dat de schimmel goed en egaal verdeeld is. Soms zie je wel eens vogels die bijvoorbeeld op de borst te weinig schimmel laten zien en elders te veel.

Half intensief maal schimmel geeft in de regel goede resultaten en intensief maal zwaar schimmel gaat ook wel. Moeilijker is het weer als je schimmel maal schimmel kweekt want dan zou je best wel eens jongen kunnen krijgen die echt te lang bevederd zijn. Zoals gezegd, alles is juist tegenovergesteld als bij de intensieve vogels.

In alle gevallen dient men goed te overwegen welke vogels men aan elkaar koppelt. Door de veelal intermediale resultaten, kan men zelf enige correcties toepassen maar men dient dan wel te weten hoe het ideaalbeeld van die betreffende kleurslag is omschreven. Het regelmatig lezen en bestuderen van de standaardisen is dus in dit geval van groot belang.

Tekst: S.E.Rinus
Foto: Ton de Bruijn.

De familie Turdidae kent de beroemdste zangers van het gehele vogelrijk. Neem bijvoorbeeld de nachtegaal, die ook een familielid is. Andere bekende soorten zijn: de roodborst, de roodstaart, de tapuiten, enz. De lijsters behorende tot het genus Turdus, onderscheiden zich van de andere Turdidae, door verschil in voedingswijze. Zij pikken de insecten hoofdzakelijk van de grond op en voeden zich verder met bessen, vruchten en een kleine hoeveelheid andere kost, terwijl de overige familieleden hun voedsel meer in en tussen de struiken zoeken, daar hun voedsel hoofdzakelijk bestaat uit kleinere insecten, zoals: bladluis, kevertjes, wormpjes, poppen en eitjes van insecten, enz. enz. De soort die wij hier behandelen is de welbekende merel, *Turdus merula merula*.

De merel

Geslachtsonderscheid.

Man: Een uitgeruide merelman is zwart. Een eerstejaarsman heeft donkerbruine vleugelpennen. De snavel is oranjebruin evenals de oogring. Een tweedejaarsvogel heeft een gele snavel en oogring. De pootjes zijn donkerbruin tot zwart. Naarmate de vogel ouder wordt zal ook de kleur intensiever worden.

Pop: Deze is gewolkt donkerbruin. De keeltekening varieert per individu. Deze kan gespikkeld zijn, zoals bij een zanglijster, maar kan anderszins gestreept zijn. De snavel is donkerbruin met een okerleurige punt. De oogring is beigebruin en de pootjes bruinzwart.

Jeugdkleed: Tot in de rui hebben de jongen een bruin gevlekt verenpakje. Tijdens deze ruiperiode onderscheiden de mannetjes zich van de popjes door hun zwartwordend verenpak. Het kopje is het laatste gedeelte van de jonge merels dat ruit. Vooral bij de jonge mannetjes is dit duidelijk zichtbaar. Een bijna zwarte vogel met een bruin kopje.

Gedrag van de tuinmerel.

Wanneer ze bij dageraad naar voedsel zoeken in tuinen, parken en plantsoenen, kan men getuige zijn van een interessant gebeuren. Zodra een merel ergens in de tuin of op een grasveld neerstrijkt loopt hij met snelle passen een stuk vooruit. Hij tuurt onderwijl naar links en rechts en draait zelfs zijn kopje schuin omhoog om alles af te spieden of het wel veilig is. Als iets aan de bodem beweegt is zijn volle aandacht hierop gericht. Men zou zeggen: hij luistert, doch dit is niet het geval. Hij kijkt scherp naar de plaats waar hij iets zag bewegen.

Wanneer dit nogmaals beweegt, dan spurt hij er naar toe en stoot zijn snavel in de grond of tussen het gras. Meestal heeft hij dan wel een worm of iets dergelijks te pakken. Wanneer hij een lange regenworm uit de grond moet trekken, vraagt dit een extra inspanning. Hij moet zich dan schrap zetten en met alle kracht rukken om

zo deze lekkere hap te bemachtigen. Wanneer hij tussen afgevalen bladeren rondsnuffelt, maakt hij regelmatig stampende bewegingen (voorzover men bij een vogel van 100 gram over stampen kan spreken). Bladeren draait hij met zijn snavel om, op zoek naar insecten. Op deze wijze vindt hij: slakjes, oorwormen, torretjes, rupsen,

Tekst: Speciaalclub Europese Cultuurvogels Foto's: A. de Bruijn en A. Bruggeman.

larven, duizendpoten, aardwormen, enz. enz. Verder maakt hij zich nogal eens schuldig aan een ongewenst gedrag in de tuin. Op plaatsen waar met name crocus- of begoniabolletjes gezet zijn, haalt hij deze wel eens graag ondersteboven. Onder deze bolletjes zitten meestal wormpjes, waar het de vogels om te doen is. Tevens op plaatsen waar de grond zacht is, kan hij deze behoorlijk omwoelen en de plantjes die hier staan gooit hij dan aan de kant. Soortgenoten duldt hij niet in zijn onmiddellijke nabijheid wanneer hij op voedseljacht is en deze zal hij dan ook verdrijven. Een typische merelhouding is te zien wanneer een merel vanuit de vlucht neerstrijkt. Hij zet dan meestal de staart waaivormig omhoog en drukt de vleugeluiteinden omlaag. Vaak kwikt hij dan nog enkele malen met zijn staart op een manier zoals de kwikstaart dit doet. Hierbij zet hij de stultveren soms iets omhoog.

De zang.

De merel kan men steeds vroeg in het voorjaar of zelfs al op een mooie dag in februari zijn lied horen voordragen. Een half jaar lang kan men van hun gezang genieten en die bestaat uit luidde, melodieuze voorgedragen fluittonen. Hiervoor zoekt de man een hoge plaats op, waar hij een goed gezichtsveld heeft. Vaak zijn deze zangvoordrachten in koor en wordt er door verschillende mannetjes uit de omgeving aan deelgenomen. Het lied van de zwarte lijster, zoals de merel ook weleens wordt genoemd, wordt door deskundigen hoger aangeslagen dan het lied van een zanglijster. Beethhoven heeft in het derde deel van zijn vioolconcert het lied van de merel, zoals hij het heeft afgeluisterd, verwerkt. Naast deze geweldige zangcapaciteiten maakt de merel ook minder prettig klinkende geluiden,

zoals een heel ijl "tsrie" wanneer hij afbijt. Wanneer hij angstig is laat hij een kort "tjoek, tjoek"-geluid horen, waarbij hij met hangende vleugels, schokkende bewegingen maakt. Indien een merel wordt opgejaagd, vliegt hij er paniekachtig vandoor, terwijl ze een krijzend geluid maakt.

Areaal.

Met uitzondering van het hoge noorden van IJsland komt de merel in geheel Europa algemeen voor. Verder bewoont hij de landen rondom de Middellandse zee.

Biotoop.

Van een typisch merelbiotoop kunnen wij tegenwoordig niet meer spreken. Bossen, parken, begraafplaatsen, volkstuintjes, heidevelden met verspreid staande bomen en/of struiken. Maar ook heggen langs wegen, tuinen, akkers en weilanden schuwen ze niet. Zelfs in centra van grote steden voelen ze zich thuis. Merelnesten vindt men op alle denkbare droge plaatsen. In alle soorten bomen en struiken. In het vroege voorjaar zelfs in blootliggende wortels van bomen en struiken. Schuren, stalletjes maar ook ruines en in aanbouw zijnde panden worden door hun geschikt geacht om een nest in te bouwen en hun jongen groot te brengen.

Broedperiode.

De normale broedtijd voor de merel is van eind maart tot eind juli, terwijl er ook in augustus nog broedende merels worden aangetroffen. In deze periode hebben ze twee tot drie legfels. Een legfel bestaat uit vier tot vijf eieren, soms wel eens een ei meer. De eitjes zijn grijsachtig blauwgroen gekleurd, met roodbruine stipfels, gelijkmatig verdeeld over het gehele ei.

Broedduur.

Wanneer het legfel compleet is vangt het broeden aan en duurt 13-15 dagen, afhankelijk van de weersgesteldheid maar eveneens van de rust die de broedende vogels wordt

ge Gund. Tijdens de embryonale ontwikkeling is een constante temperatuur zeer belangrijk. Wordt de vogel vaak van het nest verdreven, dan is de temperatuur weer enigszins gedaald en zal de ontwikkeling negatief beïnvloed worden. Bij vele vogelsoorten kan men stellen dat de jongen eenzelfde periode in het nest verblijven als de broedtijd duurde. Dit is bij de merel eveneens het geval. Het is niet zo, dat een uitgevlogen zangvogel dan meteen zelfstandig is, zelfs verre van dat. Het duurt meestal nog eens zo'n periode van \pm twee weken, voordat ze zelfstandig zijn. Het nest is opgebouwd uit takjes en worteltjes, verstevigd met modder. Van binnen is het bekleed met fijner en zachter materiaal, zoals fijne worteltjes, hooi en enkele mostakjes. Het is een zwaar en compact geheel en zit stevig verankerd tussen de takken.

De trek.

Op de vraag of de merel nu een trekvogel of een standvogel is, kunnen we antwoorden dat beide mogelijkheden van toepassing zijn. De broedvogels uit onze streken overwinteren meestal hier. Jonge vogels trekken naar zuidelijke streken, evenals de Scandinavische populaties dit doen en dan in onze contreien vertoeven.

De rui.

Direkt na de broedperiode vangt de rui aan. Deze duurt voor de volwassen vogel zes tot acht weken. In deze tijd verwisselt de overjarige merel zijn gehele verenpak. Een eerstejaarsvogel ruit slechts ten dele. De grote en kleine vleugelpennen en de staartpennen worden in het jaar van geboorte niet geruid. Hierdoor kan men aan een uitgeruide vogel zien of men met een eerstejaars- of overjarige vogel te doen heeft.

Huisvesting.

Merels kunnen goed in een ruime kooi gehouden worden. Bij een passende verzorging zullen ze zich hierin als een meesterzanger mani-

festeren. In een ruime voliëre komen ze zichtbaar beter tot hun recht. Het zijn nogal beweeglijke vogels, die graag op de grond scharrelen. Hierdoor is het aanbevelenswaardig om hen in een biotoop-voliëre onder te brengen. Wil de vogel een beetje bewegingsvrijheid hebben, dan dient men voor een koppel toch minimaal een vlucht ter beschikking te stellen van 2 meter lang, 1 meter breed en ongeveer 1,80 meter hoog. De achterkant en een der zijkanten dient beschutting te geven tegen weer en wind, terwijl een gedeelte van de bovenkant afgedekt moet zijn. Onder dit afgedekte gedeelte dient men op verschillende hoogten zitgelegenheid aan te brengen, niet te dicht tegen de achterwand. Dit i.v.m. het bevullen van de achterwand door de uitwerpselen.

Bepanting.

Als bepanting in een lijstervlucht komen vele struiken in aanmerking. Een en ander is echter afhankelijk van de beschikbare ruimte. Tegen de achterwand en de beschutte zijwand, zou men klimop kunnen plaatsen. Een vlier- of ligusterstruik komt in een dergelijke ruimte eveneens goed tot haar recht. Verder komen o.a. in aanmerking; hazelaar, lijsterbes, cotoneaster, thuja's, haagbeuk, dennen, enz.

Water.

Dagelijks schoon water is vanzelfsprekend. Wanneer dit water in een ruime ondiepe schotel wordt verstrekt, kunt u getuige zijn van hun dagelijkse badritueel. Baden doen ze graag en veel, zelfs op koude dagen. Geen verwarmd water verstrekken, zeer zeker niet in de winter wanneer het vriest. Indien het water bevroren is, zullen ze met hun stevige snavel toch wel ergens een stukje ijs weten af te breken.

Voedsel.

De merel is geen zaadeter. Het menu in de kool of voliëre dient te bestaan uit: universeelvoer, patékorrels, aard-

wormen, slakjes, torretjes, larven, krekels, sprinkhanen, meelwormen, pinky's, buffalowormen en dergelijke. Ook op bessen en vruchten zijn ze verzot, zoals: lijsterbes, vlierbes, mel-doornbes, vuurdoornbes, cotoneasterbes en bosbes, maar ook aardbei, appels en peren.

Gedrag van de merel in de voliëre.

Merels kunnen best met andere vogels samengehouden worden, zelfs met vinkachtigen, indien men niet meer als één exemplaar heeft. Bezit men een koppel dat ingezet wordt voor de fok, dan kunnen ze het best met vogels van eenzelfde grootte samengehouden worden. Beter is het om een fokpaar alleen onder te brengen, niet vanwege het onstuimig paringsritueel, maar voor de aanvoer van voldoende geschikt voedsel. In de broedperiode heeft hij een klein, maar duidelijk territorium. Het gedrag van de merel laat een duidelijke graad van intelligentie zien.

Fokparen.

Belangrijk; gebruik tamme vogels! Merels zijn niet kritisch bij het kiezen van een partner. Is een man en een pop bij elkaar geplaatst, dan zijn de kansen, dat ze elkaar accepteren, zeer groot. Wanneer de beschikbare ruimte aan hun minimale wensen vol-

doet, zal succes zeker niet uitblijven, althans wanneer het aan de vogels ligt.

Verzorging tijdens de fokperiode.

Wanneer er een paar gevormd is, zullen beide vogels uitzien naar een geschikte nestplaats. Meestal biedt dit geen noemenswaardige problemen. De nestbouw is een taak van de pop. Het nest wordt gebouwd met worteltjes, kleine takjes en grashalmen. Tijdens de bouw wordt het verstevigd met klei. Men kan het te versterken nestmateriaal met dikke modder mengen. De merels zullen dit beslist weten te waarderen. Er wordt wel eens beweerd, dat wanneer er geen modder ter beschikking is de nestbouw achterwege zal blijven. Van binnen is het nest bekleed met grashalmen en ander zacht materiaal. Zodra het nest gereed is zal de pop haar eerste ei leggen. Over het algemeen zullen de eitjes in de vroege morgenuren gelegd worden. Elke dag één ei totdat het legsel compleet is. Een compleet legsel bestaat uit vier à vijf eitjes. Bij het leggen van het laatste ei, neemt de broedtijd een aanvang. Het broeden is een zaak die hoofdzakelijk voor rekening van de pop komt. Wanneer de merelman weleens op het nest wordt waargenomen, wil dit niet zeggen dat hij broedt.

De merel

Dit moet meer gezien worden als een bewaken van het legsel. Na 13 à 14 dagen broeden, hebben de jongen zich in de eitjes zover ontwikkeld dat ze de eischaal open werken en deze als overbodig naast zich duwen. Meestal breekt de eischaal in twee delen. De oudervogel zal deze lege eierdoppen dan ook uit het nest verwijderen. De pasgeboren jongen hebben enkele streepjes donshaar. Dit is onvoldoende om warm te blijven zodat de pop de eerste dagen de jongen nog veel zal moeten verwarmen, anders verkleumen ze van de kou. In deze dagen zal de man zorgen voor voldoende voedsel. Hij geeft dit over aan de pop op het nest. Zij zal op haar beurt de jongen verzorgen. De eerste dagen hebben de jongen de oogjes nog gesloten. In deze dagen zullen de oudervogels het nest nog vrij kunnen houden van uitwerpselen. Na het voeren van de jongen, vangen zij de luier op en brengen deze enkele meters van het nest vandaan waar ze deze dan laten vallen. Na vijf à zes dagen zijn de veerstoppels reeds behoorlijk zichtbaar. Enkele dagen later hebben de veertjes zich al gevormd. In deze periode hebben de oudervogels het druk om de hongerige bekjes te vullen. Het belangrijkste voedsel voor jongen en ouders zijn regenwormen. De verdere voeding

bestaat uit: larven, torretjes, onbehaarde kleine rupsen, krekels, sprinkhanen, slakjes, kevertjes, meelwormen, buffalowormen, pinky's, universeelvoer, patékorrrels en fruit. Verschillende soorten bessen dienen eveneens op het menu te staan, zoals: bosbessen, vlierbessen, lijsterbessen, vuurdoornbessen, aardbeien, frambozen, enz. Wanneer alles naar wens verloopt zullen de jongen na 14 à 16 dagen het nest verlaten. Meestal gebeurt dit in de late namiddag. Hierna houden de jongen zich nog enkele dagen dicht bij de grond op en verschuilen zich tussen de struiken of bloemen. Daar de pop met een volgend nest begint, heeft de man het druk met de verzorging van de uitgevlogen jongen. Meestal zitten de jongen her en der verspreid, doch de man weet ze feilloos te vinden. Door het uiten van een ijle klank, zullen de jongen hierop antwoorden en weet de man waar hij naar toe moet. Ook de pop zal zo nu en dan de jongen nog wat voedsel toestoppen. Na drie à vier dagen uitgevlogen te zijn kunnen de jongen zich al behoorlijk behelpen. Wel is het jammer dat in die eerste dagen van uitvliegen, veel jonge merels, maar ook andere vogels, ten prooi vallen aan katten, honden en andere vleeseters. Mede door het feit dat merels zeer vruchtbaar zijn en

jaarlijks drie à vier rondes kunnen brengen, blijft hun populatie gestaag groeien. Het verdient aanbeveling om de jongen, zodra ze volledig zelfstandig zijn, af te zonderen, eventueel in een aangrenzende voliëre. Een van de belangrijkste factoren voor een succesvolle fok is: voldoende, niet al te grote regenwormen. Deze kunnen we reeds tijdens de broedperiode verzamelen. Het best kunnen ze in een bak of emmer gedaan worden, die tot de helft is gevuld met vochtige bloemenarde of mos.

De merel als mutant.

In principe kan er van uitgegaan worden dat alle vogels, van dezelfde soort, ook dezelfde kleur en tekening vertonen. Soms ziet men bij liefhebbers, maar ook wel eens in de natuur, vogels met een kleurafwijking. De meest voorkomende kleurafwijking bij de merel is wit. Dit openbaart zich door enkele vlekken tot een helemaal wit verenkleed. Wanneer nu een merel een volledig wit verenkleed heeft maar daarbij de oogjes en pootjes nog bruin zijn, spreekt men van een onvolmaakt albinisme, meestal zijn de veeruiteinden dan geel of beige, waardoor een gele of beige waas over de vogel ligt. In de volksmond spreekt men van een albino wanneer het verenkleed zuiver wit is, de snavel en de pootjes vleeskleurig zijn en de vogel rode oogjes heeft. "Albinisme" is een erfelijk gebrek aan pigment c.q. kleurstof. In wezen is zo'n vogel kleurloos, doch bij ons komt dit over als de kleur wit. De oogjes zijn rood doordat ook hier geen pigment in zit dat de rode kleur van het bloed afschermt. Dat deze kleurafwijkende exemplaren in de natuur nagenoeg niet gezien worden en bij liefhebbers wel, is voornamelijk gelegen in het feit dat ze in de natuur nauwelijks of geen overlevingskansen hebben. De kleur biedt geen natuurlijke camouflage tegen predatoren. Verder komt het voor dat deze mutaties door de soortgenoten vaak gemeden worden. Wat de verdere mutaties betreft zijn er de volgende variaties: De bruine die even-

Rood:
voor papegaaien
en parkieten.

Geel:
voor kool- en
vliegenvogels.

AMINOROTOL

Het aminozuurpreparaat met:

- alle essentiële aminozuren
- alle noodzakelijke vitaminen, mineralen en sporenelementen
- druivesuiker en andere suikers
- stuifmeel

In de voor vogels juiste samenstelling.
Dagelijkse toediening leidt niet tot overdoseringen.
In verpakkingen van 50 en 200 gram.

Rood:
voldoende voor:
75.000 papegaaien,
parkieten.

Blauw:
voldoende voor:
60-70 duiven.

OVOROTOL®

Het wormmiddel met drievoudige werking:

- spoelwormen
- haarwormen
- lintwormen

Zelfs bij overdosis onschadelijk.
In verpakkingen van 20 cc.

ROTOL HOLLAND BV
Farmaceutische handels- en produktmaatschappij

Rotol Holland bv
Stationsstraat 11
7021 CJ Zelhem Holland
Telefoon (08342) 1272

Uitsluitend leverbaar via de vakhandel

De merel

als de albino geslachtsgebonden vererft, de grijspastel, vrij verervend recessief t.o.v. de wildvorm, donker-

grijs met pigmentstrepen, gelijk verervend als grijspastel en daar boven nog de vele bonte variaties. Man en pop zijn bij de mutanten uiterlijk niet te onderscheiden. Een duidelijk herkenningsteken is de zang. Wanneer men met zekerheid weet dat een bepaalde vogel een man is, maar de vogel zingt niet, dan ligt dit meestal aan een merel in de naaste omgeving die in zijn gedragingen meer dominant is. Vogelvrije soortgenoten kunnen nogal eens onaangenaam tekeer gaan en vechten met onze merel in kooi of volière met alle nare gevolgen van dien. Tijdens de fokperiode en als de vogels in goede conditie zijn, kan men de geslachten wel duidelijk onderscheiden. Hiervoor dient de vogel in de hand genomen te worden. De pop heeft dan soms broedplekken doch géén tap, de cloaca is een kleine verdikking, en niet meer. De man laat heel duidelijk een tap zien.

Allergie door vogels?

Natuurlijk is het niet onmogelijk dat door de aanwezigheid van vogels, bepaalde mensen last krijgen van vrij plotseling optredende ongewone reacties. Overgevoelighedsreacties komen regelmatig voor, de oorzaak daarvan kan soms de aanwezigheid van een huisdier zijn maar ook door in de omgeving van bepaalde planten of bloemen te verblijven, kunnen voor gevoelige personen erg vervelende situaties ontstaan. Bij planten zijn de primula en de kerstroos soorten, die dikwijls oorzaak zijn van vervelende prikkels.

Indien een persoon allergisch is voor genoemde soorten, dan is hun aanwezigheid in een bepaalde ruimte reeds voldoende om een lastige periode te bezorgen. In de praktijk zullen slechts sporadisch langdurige problemen optreden als de oorzaak gezocht moet worden in huiskamerplanten, deze zijn meestal zonder veel emoties te vervangen door andere, uiteraard verdraagzame soorten. Met huisdieren ligt dat anders, meestal is men daaraan terecht erg gehecht en dan is het erg moeilijk zo'n dier de deur uit te doen. Toch moet je **bij problemen de oorzaak wegnemen**, zoniet dan blijft het sukkelen en lapmiddelen bieden vrijwel nooit de juiste oplossing. Er moeten dus maatregelen genomen worden maar wel stap voor stap en alleen maar in de juiste volgorde. Dikwijls is er aan problemen best wat te doen, vogels of huisdieren zomaar de schuld geven en ze vervolgen het huis uitsturen, zonder absolute zekerheid m.b.t. de oorzaak, is **onverstandig**. Bij honden kennen wij bepaalde trimrassen zoals poedels en terriërs die bij goed onderhoud bijna geen haren verliezen. Voorafgaande aan de aanschaf van een huisdier zou met zulke dingen rekening gehouden moeten worden maar wij moeten wel meteen hierbij duidelijk stellen, dat dit niet in alle gevallen het probleem zal voorkomen. Terug naar de vogels. Liefhebbers die overgevoelig zijn voor de aanwezigheid van bepaalde soorten vogels zullen, als wij de praktijkverhalen mogen geloven, dikwijls eerder problemen ondervinden als ze verblijven in de omgeving van kromsnarrels zoals papegaaien en parkieten, dan dat ze last krijgen van tropische vogels of kanaries. Maar ook hier is voorzichtigheid aan te raden, de waarschuwing een huisdier of vogel niet in de slaapkamer te houden lijkt gerechtvaardigd. Haren en huidschilfers van dieren mogen wij aanmerken als lichaamsvreemde

stoffen voor de mens. Deze kunnen u of uw huisgenoten in geval van overgevoeligheid, last bezorgen. Om zoveel mogelijk te voorkomen dat stoffen of schilfers gaan zweven kunnen wij huisdieren veelvuldig wasbeurten geven. Bepaalde vogelsoorten, zoals kleurkanaries, wassen zichzelf graag dagelijks, als wij maar even de moeite nemen badwater te verstrekken. Papegaaien en parkietachtigen, alsmede andere soorten of rassen die wat minder snel uit eigen beweging een bad nemen, kunnen wij bijvoorbeeld dagelijks met een plantenspuit, gevuld met handwarm water, benevelen. Om ziekten bij uw vogels te voorkomen dient u ervoor te zorgen dat de kooibodem daarbij droog blijft. Dit is o.m. te bereiken met een vochtabsorberende bodembedekking zoals houtkruilen, houtsplinters of kattenbakkorrel. Neem in zo'n geval altijd **stofvrij materiaal**, zoniet dan zouden de stoffen afkomstig van de betreffende bodembedekking eveneens voor allergie kunnen zorgen. Bij mogelijke allergie is het 'n eerste vereiste, de lucht zuiver te houden. Steeds meer vogelliefhebbers beweren dat luchtreinigers in de vogelverblijven uitstekende resultaten geven. Bedenk, dat alle kleine ingrepen u kunnen helpen om problemen te voorkomen. Volgt daarna nog niet het gewenste resultaat, laat dan een allergietest doen waardoor **de juiste oorzaak** vaak kan worden vastgesteld. Als u, door wie dan ook geadviseerd wordt uw vogels de deur uit te doen, vraag dan beslist zo'n test aan. Gaat men omgekeerd te werk dan kan achteraf blijken dat alle emoties, die het vertrek van uw vogels met zich mee gebracht hebben, niet nodig geweest waren om de doodeenvoudige reden, dat de problemen daardoor niet afnemen. Je moet er niet aan denken dat na vertrek van de vogels zou blijken, dat de klachten niet verminderen omdat de oorzaak geen allergie is, of misschien

wel een allergie maar toevallig niet voor vogels. Een heel andere oorzaak kan immers ook. Zo kwam ik jaren geleden in contact met iemand, die reeds lange tijd vogels als hobby had en ondanks zijn luidruchtige en moeilijke ademhaling, die vogels zelfs tegen het advies van zijn huisarts in, niet wenste op te ruimen. Een echte vogelliefhebber, dat wel, maar eerlijkheidshalve moet ik bekennen dat ik toen zelf ook vraagtekens plaatste bij de beslissing de vogels aan te houden. Hij zei letterlijk: "ze bekijken het maar, zonder vogels heb ik ook geen leven". Puur toevallig moest de man verhuizen, de vogels verhuisden met hem mee. Eenmaal in het nieuwe pand namen de klachten af, reden onbekend. Nu, maar liefst 35 jaren later, is de man even over de tachtig en verzorgt hij zonder noemenswaardige problemen nog dagelijks een handvol vogels. Recent vernam ik een ander geval. Hobby: zingen, daarnaast ook vogels. De man kreeg moeite met zijn stem, oorzaak zo werd gezegd, waarschijnlijk de aanwezigheid van vogels, dus het advies was duidelijk. De vogels zijn inmiddels een paar jaartjes de deur uit, het lidmaatschap van de zangvereniging kan nu ook worden opgezegd omdat de klachten, ondanks dat er geen vogels meer in zijn omgeving zijn, steeds toenemen. Voorzichtige konklusie, vogels zijn daar zeer waarschijnlijk **niet** de oorzaak van die klacht. Treden er problemen op van welke aard dan ook, **raadpleeg dan eerst deskundigen**, vraag een allergietest en neem niet impulsief het besluit uw vogels op te ruimen **zonder dat er absolute zekerheid is dat de aanwezigheid van vogels, oorzaak van uw klacht is.**

Geslaagde kweek met het witborstwaterhoen (*Amauornis phoenicurus*).

Korte beschrijving van deze vogels.

Zoals de naam al zegt heeft de vogel een witte borst, dit wit loopt vanaf de kruin tot aan de onderborst. De buikstreek is zwart, de lendestreek tot en met de aars is roodbruin. Het voorhoofd is rood. Vanaf de bovenkop tot en met de vleugels en staart is de vogel zwartbruin. De ogen zijn rood, de snavel geelgroen en de poten geelachtig. De geslachten zijn gelijk van kleur. Deze 28-32 cm grote vogels komen voor op diverse eilanden van Z.O.Azië. Het Witborstwaterhoen - *Amauornis p.phoenicurus* komt voor op de Philippijnen, in Indochina tot Zuid-India en Sri Lanka. Van deze vogel zijn twee ondersoorten bekend nl. *Amauornis p.insularis* van Andaman- en de Nicobareilanden. *Amauornis p.leucomelanus* komt van Celebes en de Kleine Sundaeilanden. Ze zijn daar te vinden op hoogten van 900 meter en dan voornamelijk in graslanden, bamboe- en rietvelden, moerassen en op de rijstvelden. Het geluid wat deze vogels voortbrengen is krijsend en lijkt op een soort; "kru - ak, kru - ak, kru - ak, - a -, wak - wak". Dit kunnen ze soms 15 minuten achter elkaar volhouden. Zij leven voornamelijk van graszaden, waterplanten, kevers, sprinkhanen, wormen, larven, kleine visjes, enz. Het broedseizoen is van april tot oktober. Zij maken een nest van bamboevezels en pandanusbladen. Dit nest maken zij op een hoogte van 2-3 meter boven de grond. Er worden dan 6-9 eieren gelegd.

De ouders en hun verblijf:

Drie jaar geleden kocht ik deze vogels, die winter hield ik ze binnen. Begin mei gingen zij naar buiten, zij werden geplaatst in een volière die tevens onze tuin is. Onze tuin hebben we namelijk geheel overdekt met

gaas tot op een hoogte van 2,50 meter. Hij is 11 meter lang en 5 meter breed. Er staan hoge en lage coniferen in, wat struiken en een knotwilg. Ook is er een vijver in gemaakt van 4 meter x 1,50 meter daaromheen staan diverse soorten riet en wat dode knotwilgen. De rest van de tuin is opgevuld met diverse planten o.a. ook veel vlijtig liesjes die worden lekker hoog zodat de vogels zich daartussen kunnen verschuilen. De vogels waren samen met vele soorten vogels gehuisvest en daarin vinden

we o.a. ijsvogels, diverse spreeuwensoorten, timalies, langstaartbreedbekken, vele soorten zaadetertjes, duifjes, Braziliaanse dwergralen, enz. Wij leven zelf ook in deze tuin c.q. volière, wij zitten als het ware gewoon gezellig tussen onze vogels.

De voeding:

Doordat er zo'n gemengde groep vogels bij elkaar gehuisvest is, is ook de voeding ruim gesorteerd, en bestaat uit o.a.: tropisch zaad, onkruidzaad, Claus bruin, universeelvoer, fruit, krekels, veel visjes, meel- en moriowormen. Dit voer wordt op verschillende voederplaatsen aangeboden, zowel via een voederplank als op de grond. De waterhoenders vinden het heerlijk om levende visjes uit de vijver te vangen.

Het baltsgedrag:

Vooraf aan de paring brachten de vogels een doordringend gekrijs voort, overgaand in een soort getokkel, lijkende op dat van een kip.

Het nest en de eieren.

Op een hoogte van ongeveer 60 cm maakten zij in een rietpol een nest. Zij bogen de toppen van het riet (lisse) dubbel en op deze wijze werd een nest tot stand gebracht. Dit nest werd aan de rand van de vijver gebouwd verscholen tussen de lisse. Het eerste ei vond ik op 28 mei, op 5 juni waren het er 3. In totaal werden er 5 eieren gelegd. De kleur van de eieren was crème voorzien van veel kleurige stippen. De afmetingen van de eieren waren 40x30 mm. Op zaterdag 13 juni vond ik tot mijn grote schrik de man dood, maar gelukkig ging het vrouwtje door met broeden. Van de vijf eieren waren er vier bezet, al deze eieren kwamen uit en na de eerste rui waren de jongen nog in leven.

Het broedproces en de groei van de jongen:

Er werd alleen door de vrouw gebroed. Na ongeveer 20 dagen kwamen gelijktijdig de vier eieren uit. De jongen hadden zwarte dons. Op een leeftijd van vier dagen verlieten zij het nest. De eerste zes weken kwamen ze 's nachts terug naar het nest. Dit nest was echter niet het nest waarin de eieren uitkwamen. De hen maakte op de grond een nieuw nest en hierin verbleef zij 's nachts met de jongen. Op een leeftijd van 15 dagen werden de jongen geringd, de ringmaat was 8 mm. De jongen werden gevoerd met de insecten die het vrouwtje ving in de tuin, verder gaf ze hen meelwormen, krekels, visjes en wat er verder te vinden was. Af en toe gaf ik ze wat kroos in de vijver wat met graagte gegeten werd.

Onderschriften foto's

- 1) De hoenen in hun winterverblijf.
- 2) De voliëretuin

**Waarom zit ik alleen?
 Dat ik "praat" wil niet zeggen dat ik
 het naar mijn zin heb.
 Denk eens verder!?**

Kweek met de kaneelborst-bijeneter

(Merops oreobates).

Inleiding:

Alhoewel bijeneters met enige regelmaat in de vogelhandel aangeboden worden, zijn er slechts weinig vogelliefhebbers, die zich aan deze vogels wagen. De grond hiervoor is dat deze vogels grote hoeveelheden levend voer (meelwormen, krekels, spinkhanen enz.) nodig hebben om gezond te blijven. Ook zijn ze vrij gevoelig voor lagere temperaturen, wat betekent

dat men ze in verwarmde verblijven moet huisvesten. De soorten die we het meest in de handel tegenkomen zijn de Philippijnse-, de witkeel-, en de dwergbijeneter. De hier behandelde Kaneelborst bijeneter (**Merops oreobates**) treft men slechts hoogst zelden aan. De grond hiervoor is dat deze soort ook in de vrije natuur vrij zeldzaam is en slechts een beperkt verspreidingsgebied heeft, te weten Zuidelijk- Soedan, Oost-Zaire en Noord-Tanzania. Hier leven ze in bergwouden en aan bosranden (voor-

al van cederbossen). De broedgebieden van deze soort liggen in de bergen, tussen 1800 meter en 2300 meter hoogte. Buiten de broedtijd zijn ze ook in lager gelegen gebieden aan te treffen. Van deze soort zijn geen ondersoorten bekend.

Houden en kweek:

Het Vogelpark Walsrode had het geluk 3 exemplaren van de kaneelborst bijeneter te verkrijgen. Deze werden samen met een koppeltje Zwartkeel Ielvliegevangers (**Platys-**

H e t i s g o e d o m

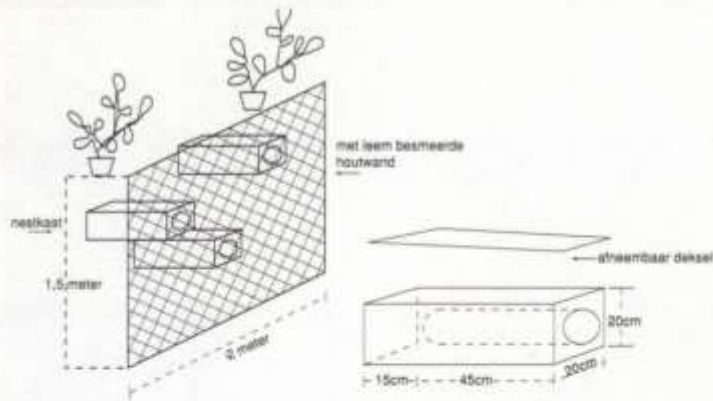
Verstrekking van gekiemd zaad de nodige vitamines geeft. Zoet raapzaad als kiemzaad de meeste vitamines bevat en ook het snelst kiemt. Overdadig gebruik van synthetische vitamines en tarwekiemolie leverziekten kan veroorzaken. Regelmatig badwater verstrekken het vochtigheidsgehalte van de vogelverblijven goed op peil houdt.

Het zaad van de korenbloem zeer nuttig is tijdens de kweekperiode. De paardebloemen een zeer hoog

percentage minerale zouten bevat. Muurkruid zeer rijk is aan chemische elementen die nodig zijn om de vogels in goede konditie te houden. Het rijkelijk te vinden kruiskruid een stimulerende werking heeft op de lever en de nieren. Het voeren van geraspte wortels een heilzame invloed uitoefent op de verenglans. Een schoteltje met fruit, overspannen met gaas, omdat de vogels er niet rechtstreeks zouden bij kunnen, vele insecten aanlokt.

Een jong dat uit het nest gevallen en reeds koud is, niet direkt weg te werpen, maar proberen het jong te reanimeren door het in de handpalmen op te warmen. Verzuring van de voliërground kan worden tegengegaan door deze regelmatig om te werken en met kalk te bemesten. Onkruidzaden verzameld bij vochtig weer kunnen schimmels produceren die een reëel gevaar zijn voor onze vogels. Tuinkers of muur tot het uitstekende groenvoer behoren.

teira peltata) en een tamme kuifkwartelduif (**Lophophaps plumifera**) in een voliére in de Paradijshal ondergebracht. Deze voliére is 3 meter lang en 3 meter diep en heeft een hoogte van 2,2 meter. De bodem is bedekt met zand en in het midden bevindt zich een klein vijvertje. Ook bevinden zich nog enkele *Ficus benjamina*'s in de voliére en in één hoek aan de achterzijde hebben we een broedwand gebouwd. Net als de rotsparkiet, oeverwaluw, motmot en veel ijsvogelsoorten, graven bijeneters namelijk hun broedholen zelf in steile zandhangen en zandoevers. Onze wand (zie tekening 1) bestaat uit een met leem besmeerde wand met daarachter 3 nestkasten. Deze nestkasten zijn 20 centimeter hoog, 20 centimeter breed en 60 centimeter lang. Ze zijn opgevuld met leem, maar een doorloopgang en het eigenlijke nest zijn vrijgelaten. Deze hebben we met los zand en leem opgevuld. De doorloopgang heeft een doorsnede van 6 centimeter en het eigenlijke nest een doorsnede van 15 centimeter (zie tekening 2). Op deze nestwand hadden we voor de versiering ook nog enkele hangplanten aangebracht. Als voedsel krijgen alle bijeneters in Walsrode een goed universeelvoer (Alweca) aangemengd met quark en gekookt ei. Verder in reepjes gesneden runderhart en veel, heel veel meelwormen en krekels. De kaneelborst bijeneters aten slechts hoogst zelden van het universeelvoer en de runderhart-reepjes en daarom moesten we 's middags nog een tweede voeding, bestaande uit enkel meelwormen en krekels verstrekken. Begin april begon het mannetje een van de nestopeningen uit te graven. Met meelwormen of krekels in de snavel begon hij nu het wijfje in het nest te lokken wat hem na enige tijd ook gelukte. Het wijfje was daarna nog slechts hoogst zelden in de voliére-

re aan te treffen en wij vermoedden dat ze broedde. Omdat dit de eerste maal was, durfde we geen nestcontrole door te voeren, maar bij een tweede legsel konden we vaststellen dat het legsel uit drie eitjes bestaat. Ook de broedtijd kon bij het tweede broedsel worden genoteerd, namelijk 18 dagen. Uit de eerste broed kwamen twee eitjes uit en na 31 dagen verlieten de jongen het nest. Ze werden toen nog enkele weken door beide ouders gevoerd. Nadat de jongen 1 maand waren uitgevlogen, kroop het wijfje weer in het nest om het tweede legsel te beginnen. Hiervan lukte het ons nog een derde jong op stok te krijgen. Nadat ook dit jong het nest verlaten had, begon het kweekkoppel samen met de 3 jongen het overgebleven exemplaar na te jagen en wel zo heftig, dat we dit exemplaar uit de voliére moesten nemen. De jongen konden in het begin goed van de ouders worden onderscheiden. De jongen hadden een groene, in plaats van een bruine borst en de zwarte keelstreep bij de ouders, was bij de jongen nauwelijks aanwezig. Omdat de jongen echter niet geringd waren,

of op een andere manier gekentekend werden, was het na een half jaar onmogelijk, de ouders van de jongen te onderscheiden. Daardoor is het het daaropvolgende jaar niet gelukt de vogels weer tot broeden te krijgen. Wij nemen aan dat de jongen het kweekkoppel te veel gestoord hebben. Het is daarom aan te raden, de jongen rechtstreeks van de ouders weg te nemen, te ringen of op een andere manier herkenbaar te maken (dit geldt echter beslist niet alleen voor de kaneelborst bijeneter!). De hierboven beschreven kweek is waarschijnlijk de eerste gelukte kweek met deze soort ter wereld.

Tekst en foto: Maarten de Ruiter.

te weten dat...

De voornaamste oorzaak van het ruien buiten de normale tijd, te wijten is aan kou vatten, tocht of te grote temperatuurverschillen. De groei en de voortplanting in de natuur door het licht geregeld wordt. Rechthoekige of vierkante zitstokken af te raden zijn, daar die kleuven in de poten van de kleine vogels veroorzaken. Een te snelle groei van de nagels kan vermeden worden door in de voliéres enkele ruwe stenen te plaatsen.

De morgenzon van goudwaarde is voor onze gevleugelde vrienden. Een paar stukjes brandnetel gekookt in een liter water, en mits dit brouwsel drie dagen na elkaar te geven, een uitstekend middel is om ruien te bevorderen. Een oud stukje jutezak in repen van 8 tot 10 cm gesneden en uitgerafeld perfect nestmateriaal oplevert. Na een nacht in bleekwater te hebben gelegen is de uitgerafelde jute spierwit, daarna goed afdrogen en luchten.

Tenslotte een goede vogelliefhebber moet beschikken over volgende eigenschappen: opoffering, wilskracht, stiptheid, geduld en weetgierigheid.

Door: M.B.Kruisbergen.

Door: Prof.dr.Anthonie Stolk.

Partner- keus bij de ringmus

(Passer montanus)

De ring- of veldmus is een naaste verwant van de huismus en wordt gewoonlijk aan de rand van bossen aangetroffen. Ook komt hij langs landweggetjes met dicht struikgewas voor, alsmede in boomgaarden en tuinderijen. De kop is kastanjebruin met een karakteristieke wangvlek en dito zwarte bef. De buikzijde is grijs en de rug bruin. Mannetjes en vrouwtjes lijken sprekend op elkaar en zijn wat kleiner dan de huismus.

Over de vleugels lopen twee smalle witte banden, die de ringmus duidelijk van de huismus onderscheiden.

Vergelijkt men de vogels nauwkeurig, dan blijken de vrouwtjes door hun wat mattere kleur van de mannetjes te onderscheiden te zijn. Hun naam hebben de ringmussen te danken aan de witte ring om de hals. Door de in troepverband levende ringmus wordt vaak in kleine kolonies gebreed. In het broedseizoen worden nestholten in oude bomen, knotwilgen, bomen en tuinen gezocht, maar als volgers van menselijke nederzettingen wordt ook graag van door de mens opgehangen nestkastjes gebruik gemaakt. Die zijn eigenlijk voor mezen bestemd, die ze dan een slag voor zijn. Als leden van de weverfamilie zijn ze in de vrije natuur gewoon om kunstig gevlochten nesten te maken, maar in onze streken is daarvan nauwelijks iets overgebleven. Meestal zijn het onordelijke en onregelmatige bouwseis, die dicht opeen zijn gepakt. Soms worden tien tot twintig nesten vlak bij elkaar aan-

getroffen, soms zelfs in elkaar overgaand, zodat men sterk de indruk krijgt van een commune. Uit deze neiging om elkaars gezelschap te zoeken blijkt ook, dat de ringmus absoluut geen territoriumverdediger is. Dit neemt niet weg, dat vreemde soortgenoten wel degelijk op een zekere afstand van de nesten worden gehouden. Buiten de broedtijd zijn het zwermende zwervers, die in grote of kleine groepen de omgeving van hun woningen naar voedsel afzoeken. Het blijken niet alleen standvogels te zijn, maar ook aan bepaalde nestgebieden gebonden dieren. Al blijkt er een los contact te bestaan met de soortgenoten uit de zwerm, toch vallen de zwermen in april uiteen. De troepen nemen vaak een gemengd bad in het zand of zijn gezamenlijk op zoek naar voedsel. Bij de in kolonies broedende ringmussen begint de broedactiviteit vrijwel gelijktijdig. Bijgevolg gaat er

Mannetjes- en vrouwtjes ringmus bij de ingang van het broedhol.

van soortgenoten een sterke aantrekkingskracht uit, wat vooral in de zomer en het najaar blijkt, als de vogels 's avonds luidkeels sjiipend in de dichte boomkruinen neerstrijken om in heie troepen bijeen te overnachten. Eerst als de bladeren beginnen te vallen en de bomen te weinig beschutting geven, keren ze naar de nestelplaatsen terug en brengen ze in de beschutting van de broedholten de nacht door. Onwillekeurig vraagt men zich af hoe bij een dergelijke in streng sociaal verband levende vogel de partnerkeus en de paarvorming plaats vindt. Hoe moeten feitelijk de relaties tussen de mannetjes en de vrouwtjes worden gezien? Zowel door nauwkeurig onderzoek als in de vrije natuur is het volgende bekend geworden. Jonge ringmussen, die in april of mei

uit een eerste jaarlegsel het levenslicht aanschouwen, blijken nog hetzelfde jaar in paarstemming te komen. Onmiddellijk na de grote rui in oktober komt de paarvorming bij de jonge mannetjes en vrouwtjes tot stand. Ze zijn dan echter nog niet geslachtsrijp en kunnen bijgevolg nog niet copuleren. Nog datzelfde najaar wordt door een dergelijk paartje woonruimte gezocht. Samen bouwen het mannetje en vrouwtje een nest van strootjes en droog gras, waarin ze dicht tegen elkaar gedrukt de nacht doorbrengen temidden van de zwerm. Overigens is overdag nauwelijks te zien, dat de paartjes bij elkaar zijn, afschoon het mannetje en het vrouwtje wel in dezelfde zwerm blijven. Jonge ringmussen uit een tweede of derde broedsel ruien wat later dan hun wat oudere broers en zusters. Zelden komen ze dan ook in hetzelfde jaar tot paarvorming. Eerst tegen het einde van februari, begin maart kan er onverwachts een totale ommekeer in de stemming optreden. Steeds meer mannetjes zonderen zich van de zwerm af en zoeken een broedplaats. Het is een prachtig gezicht om ze stokstijf voor hun nesthol te zien zitten, terwijl ze luikeels sijpen en de veren hebben opgezet. Vliegt er een vrouwtje voorbij, dan wordt het sijpen heser en meerstellig. Het lijkt dan sprekend op het om voedsel schreeuwen van jonge vogels. Het mannetje staat met trillende vleugels vóór het broedhol en wipt naar binnen. Dan komt hij naar buiten om weer de ingang te tonen. Daarop vliegt hij achter het aarzelend wegvliegende vrouwtje aan. Vlak vóór haar begint hij demonstratief voor haar nestmateriaal te verzamelen, waarmee hij naar zijn uitgekozen nesthol vliegt. Dit is een duidelijke uitnodiging, die dan ook meestal door de vrouwtjes wordt aangenomen. Ook zij beginnen nu nestmateriaal aan te dragen. Volgen ze het mannetje zelfs in het hol, dan kan men zeggen dat de huwelijksband vrijwel gesloten is. Gaat ze dan in de avond dicht tegen de partner aanzitten om gemeenschappelijk te overnachten, dan blijkt het huwelijk voltrokken te zijn, die tot

de dood erop volgt zal duren. Vrijwel alles (de nestbouw, het broeden, voedsel zoeken en de jongen voeren) wordt door de partners van nu af aan gemeenschappelijk gedaan. Toch blijkt ook dan nog het mannetje regelmatig voor zijn vrouwtje te baltsen. Blijkbaar om de band nog hechter te maken: veren opzetten, vieugeltrillen, roepen als een nestjong. Men kan niet anders zeggen dan dat het hele patroon van de balts volgens de regels van de kunst wordt afgewerkt. Bovendien wisselen de partners intieme geluidjes uit, die enkel en alleen onder paartjes te horen zijn. Deze zachte geluidjes worden door het mannetje ook tijdens de herhaalde copulaties in de voortplanting gemaakt. Het mannetje blijkt de leiding te hebben, met uitzondering van de broedtijd, als het vrouwtje duidelijk domineert en het voor het zeggen heeft. Zij is dan agressief en laat schelle **tsirp**-geluiden horen. Komt het mannetje met nestmateriaal naar het broedende vrouwtje toe, dan rukt ze het hem uiterst geprikkeld uit de snavel en zet heel karakteristiek kraag- en rugveren op. Ook na het uitkomen van de jongen blijft de agressieve stemming voortduren. Zonder omwegen neemt het vrouwtje het aangevoerde voedsel van het mannetje over, geeft het aan de jongen of eet het zelf op. Eerst daarna komt het vreedzame samengaan weer in evenwicht en worden door de ouders tederheden uitgewisseld. Na het uitvliegen van de jongen van het laatste legsel blijkt het mannetje weer de leiding te nemen. Helaas komt een dergelijk gelukkig ringmussenhuwelijk maar al te vaak tot een voortijdig ein-

de. Er loeren immers veel vijanden op hem, met in de eerste plaats de sperwer. Wat gebeurt er dan met de nestjongen? Hoe staan de weduwe en de weduwnaar tegenover de situatie, als ze onverwachts met vijf of zes nestjongen achterblijven. Door de geschiedenis van de ringmus **groenring** kunnen wij een antwoord op deze vraag krijgen. **Groenring** werd in 1956 van een groen kunststofringetje om een poot voorzien. Nog in datzelfde jaar worden drie nesten groot gebracht. Jammer genoeg valt over zijn vrouwtje niets te zeggen, omdat ze niet geringd worden. **Groenring** broedde in 1957 weer in een hol onder de dakpannen met een ongeringd vrouwtje, waarschijnlijk hetzelfde van het jaar tevoren. Als echter in een naburig nest op minder dan twee meter afstand van **groenring's** nest het mannetje onverwachts op onnaspeurlijke wijze verdwijnt, dan toont **groenring** zich erg collegiaal en helpt hij de weduwe bij de nestbouw. Na het eerste broedsel, dat door **groenring's** eigen vrouwtje alleen wordt grootgebracht, blijkt hij met beide vrouwtjes te paren en gelijktijdig twee broedsels groot te brengen. Nadat na deze twee legfels beide vrouwtjes eveneens op onnaspeurlijke wijze verdwijnen, paart **groenring** nog dezelfde maand met de weduwe **linkswart** en brengt haar in zijn eigen nesthol. Tot broeden komt het dan echter niet meer, waarschijnlijk omdat **linkswart** al vroeg met de rui begint. Tot in oktober blijft **linkswart** met **groenring** samen. **Groenring** blijkt op zekere avond weer alleen te zijn, terwijl het vrouwtje niet meer terugkomt. **Groenring** probeert kort

Vogelopvangcentrum dagelijks geconfronteerd met keerzijde van menselijke beschaving. Buffelen en sappelen voor welvaartslachtoffers en afdankertjes.

daarop weer toenadering te krijgen tot roodring, die reeds vijfmaal weduwe in een holletje op ongeveer veertig meter afstand woont. Overigens gaat er echter enige tijd overheen, voordat ze besluit om groenring te accepteren of dat ze een andere aanbieder zal volgen. De beslissing valt eerst in de lente van 1958 en wel ten gunste van groenring uit. Door het vrouwtje roodring wordt een verlaten nest gekozen, dat halverwege tussen haar oude nest en dat van groenring ligt. Het nieuwe paartje groenring-roodring brengt daar drie broedsels groot. Beide dieren blijven tot februari 1959 samen en dan valt roodring ten prooi aan een sperwer en is groenring opnieuw weduwnaar. In maart van dat jaar heeft hij echter alweer een nieuw vrouwtje veroverd en blijkt dan nogmaals drie legsels groot te brengen. Hiermee zullen wij de liefdesperikelen van groenring verder laten voor wat ze ongetwijfeld zijn. Ze zijn duidelijk genoeg en ook andere waarnemers zullen tot soortgelijke resultaten komen, die als volgt kort kunnen worden samengevat: Gewoonlijk zijn ringmussen monogaam (één mannetje plus één vrouwtje). Het huwelijk wordt in principe voor het leven gesloten. In absolute zin geldt dit voor de vrouwtjes, die zelfs elk mannetje afwijzen, als het eigen mannetje gewond of ziek is. Hetzelfde geldt voor de mannetjes. Ook zij blijken zich aan de partner te houden, maar ze nemen niet zelden er een weduwe bij, vooropgesteld dat het een buurvrouw is. Merkwaardig is, dat dergelijke weduwen die plotseling onverzorgd met hun nest en jongen alleen komen te zitten, een reeds gehuwde buurman prefereren boven vreemde soortgenoten. Bijgevolg kan het ook bij de ringmussen voorkomen, dat een mannetje met meerdere vrouwtjes leeft, met hen paart, ze bij de nestbouw en het grootbrengen van de jongen helpt en als gevolg daarvan vrijwel totaal overwerkt raakt. Het is opmerkelijk om een dergelijk menselijk verschijnsel bij vogels aan te treffen.

Het leven van alledag in een vogelopvangcentrum is geen opwekkend gebeuren. Overal om je heen tref je verminkte hoogvliegers aan die voor onbepaalde tijd aan de grond gekluisterd zijn. Iemand die zich daarvoor inzet moet tegen een stootje kunnen. Ann van Briemen is zo iemand. Een vogelliefhebber pur sang. Al dertig jaar staat zij in het Zaanse vogelopvangcentrum in Krommenie op de bres voor binnengebrachte gevleugelde patiënten, aangereden, onder de teer, met botbreken, kapotte snavels en afdankertjes van mensen die plotseling genoeg hebben van hun vliegend huisdier. Een gesprek met een vrouw die duizend vogels revaildeerde, altijd moest sappelen om de benodigde gelden binnen te krijgen en de mens van zijn slechtste kant leerde kennen.

Aan haar oude boederij aan Busch, nummer 2, lijkt de ark van Noach aan de grond te zijn gelopen, althans wat de afdeling gevederde vrienden betreft. Een waar toevluchtsoord voor slachtoffers van de menselijke beschaving. Een oord waar de schaduwzijde van het overzadigbare consumptiepatroon ontluissterend aan het licht komt. Het mensbeeld van de 58-jarige Ann van Briemen is er niet vrolijker op geworden. "Kijk, een speelgoedbeertje. Schattig hè? En zo zacht. Helemaal van bont. Een dier doodmaken om er een speelgoed-diertje van te maken. Snap je dat nou? Ik vind het misdadig". Ze trilt van verontwaardiging. De dierenliefhebber tot in al haar vezels kan zich wild ergeren aan de onverschilligheid waarmee mensen met dieren omgaan. "Ja, ik ben fanatiek. Dat mag je best stellen. Aitijd paraat voor vogels in nood. Uitgaan doe ik niet. Nieuwe kleren heb ik niet nodig. Wat zou ik daarmee moeten in de vogelhokken". Dag in, dat uit spant ze zich in om gewonde vogels weer op te lappen. En dat zijn er nogal wat. Jaarlijks zo'n vijf- tot zesduizend met pieken van veertig tot vijftig per dag, vooral in het voorjaar en tijdens olierampen aan de

kust. Vrijwel allemaal slachtoffer van voortrazend verkeer, hoogspanningsdraden, gif, neergesmeten plastic, vishaken, vislijnen en gedumpte plakrotzooi, lijm, teer, verf en olie. Overal in de natuur heeft de mens een beduidend visitekaartje afgegeven.

"Wat zouden de vogels een mooi leven hebben zonder mensen", verzucht Van Briemen zonder een spootje van ironie. "De mensen zijn veel harder dan vroeger. Nu komt het voor dat 'dierenliefhebbers' op het zand hun hond achter een met olie besmeurde vogel laten rennen. Zo'n hulpeloze vogel wordt dan doodgebeten. Dat is een sport. Die dingen gebeuren. Zoiets kun je toch niet zelf bedenken?". Haar kijk op de handel en wandel van de homo sapiens, de goede exemplaren niet te na gesproken, heeft een bittere gloed. Talloze ervaringen hebben haar blik gescherpt.

Hondsbrutale praktijken van vermeende dierenvrienden heeft ze aan den lijve ondervonden. Ze wijst naar een hok met uit de kluiten gewassen Vlaamse reuzen. "Konijnen. Ik geef ze niet meer gauw weg. Je wordt wantrouwend. Ik ben al zo vaak in de maling genomen door zogenaamde dierenvrienden. Een konijn is lekker, zeker als het ook nog eens voor niets is. Laatst nog kwam er een oud mannetje langs, kistje met gaas achterop de fiets. 'Ik hoor dat u konijnen heeft'. Ik dacht, zo'n mannetje, vindt zo'n diertje leuk. De meesten houden van jong spul, dus ik liet hem het hok met de kleintjes zien. Maar dat vond ie maar niks. Hij wou een grote, een hele grot. Kijk, dan ben je bij mij aan het verkeerde adres. Dat kan ik niet hebben, dat gluisperige gedoe. Dan krijg je van mij de wind van voren. Hij vertrok weer, met z'n lege kistje".

Onze Lieve Heer heeft rare kostgangers. Dat waren ook de diervriendelijk ogende vogelliefhebbers die zich bij Van Briemen meldden met de vraag 'Heeft u ook een papagaai voor een paar tientjes?'. Tevreden vertrokken ze weer met een fraai exemplaar.

Maar bitter is het wel om diezelfde papagaai enkele weken later te zien opduiken in een advertentie. Vraagprijs: 250 gulden.

Naast de vele hokken op het buitenterrein zijn alle hoeken en gaten in de boerderij van gaas voorzien om zieke, gewonde, aangereden en uitgeputte vogels een tijdelijk onderdak te bieden. Een flink aantal postduiven bestormt fris ogend de voerbak. Zij vormen de 'asielzoekers', zijn niet meer welkom bij hun baas. Het leger-tje duivenmelkers kan bij Van Briemen op weinig sympathie rekenen. "Die lui hebben geen enkele liefde voor hun vogels. Het gaat ze alleen maar om de sport en de bekertjes. Voldoet een vogel niet meer dan gaat le eruit, is ie te duur, kost alleen maar vreten".

De aangebrachte, geringde duiven kunnen simpel via de gegevens in het ringetje aan de poot worden 'thuisgebracht'. Heeft Van Briemen eenmaal het telefoonnummer van de ontroostbare eigenaar opgespoord, dan volgt vaak een vreemd gesprek. De eigenaar blijkt helemaal niet blij. "O, heeft u mijn duif? Wat mankeert ie eigenlijk?" Ann: "Helemaal niets. Hij heeft zich alleen helemaal leeggevoegen". De andere kant van de lijn: "Oh, houdt u van duiven?" Ann: "Ik hou van alle vogels". De stem aan de andere kant: "Houdt u misschien van soep?" Ann: "Nee meneer, ik hou niet van soep. Ik eet geen dieren". De eigenaar ten slotte: "Da's jammer, want ik wil die duif helemaal niet terug. Stop hem maar in het vuilnisvat of draai 'm zijn nek om". Einde gesprek, een kletterend op de haak gegooide hoorn en een ziedende Ann van Briemen.

Na bijna dertig jaar ploeteren moet ze haar privéonderneming, die inmiddels is omgezet in een stichting, nog steeds op eigen houtje zien te redden. Geen stui-ver subsidie komt er binnen. "Altijd maar weer bedelen", noemt ze het bijeen schrapen van de benodigde gelden. "Mensen denken ten onrechte dat je een officiële instelling bent en dat je daardoor automatisch geld krijgt. Dat is een misverstand. Ook van de collecte van de Dierenbescherming vangen we niets. Het dierenasiel heeft een beschermde status. Die krijgen wel geld, maar ja, die nemen alleen hondjes en katjes op. Het woord asiel is daarop feitelijk niet eens van toepassing. Het is een honden- en kattenhuis. Een asiel is voor alle dieren.

Het vogelopvangcentrum is geheel afhankelijk van giften en de goedgeefsheid van donateurs, zo'n plukje van circa driehonderd mensen met een goed hart voor vogels die jaarlijks een minimaal bedrag van vijftien gul-

den overmaken. Die donaties komen uit geheel Nederland, zelfs uit België. Voor het resterende bedrag is Van Briemen aangewezen op de jaarlijkse huis- aan- huis collecte die zij in de Zaanstreek mag houden. De opbrengst van de collecte was vorig jaar boven verwachting. Een gedrag van bijna veertig duizend gulden. Daarnaast brachten enige inzamelingsacties op scholen een paar duizend gulden binnen. Maar ieder jaar is het weer sappelen om rond te komen. Om de boel draaiende te houden is jaarlijks zo'n zeventig mille nodig voor voer, medicijnen, transport, gas, water, elektriciteit en onderhoud. Geld om de hokken eens goed op te knappen en te vernieuwen is er niet. Half afgemaakte projecten liggen soms maanden stil wegens geldgebrek. Steeds meer vogels, steeds te weinig geld. Daar wordt een mens niet vrolijker van.

"De mensen hebben vaak geen flauw idee wat het werk allemaal inhoudt. Ach, denken ze, een beetje brood, zoals bij de eendjes in de vijver. Maar zo is het natuurlijk niet. Iedere vogel verlangt ander voedsel. Maandelijks gaat er zo'n twee ton graan doorheen. En veel vis natuurlijk. Vooral sprot en spiering. En vis is duur. Pas als de mensen zelf eens zijn komen kijken komen ze tot een ander inzicht. 'Ik heb nooit geweten dat er zoveel bij komt kijken' hoor je dan.

En dan is er het onuitroeibare misverstand dat men denkt dat ik uit de gemeentelijk subsidiepot iets krijgt toegestopt". De verschillende subsidieaanvragen die in de loop der jaren zijn ingediend zijn zonder uitzondering afgewezen. De strekking van de afwijzing is elke keer hetzelfde: 'Wij hebben veel waardering voor uw werk, maar onze financiële positie is van dien aard dat wij uw goede werk niet kunnen ondersteunen met geldelijke middelen'.

"Ook de Vogelbescherming heeft niet veel belangstelling voor ons. Men houdt zich daar liever bezig met de vogels in de vrije natuur, het doen van tellingen of het in kaart brengen van de nestbouw van roofvogels. De Dierenbescherming richt zich voornamelijk op de populaire huisdieren als honden en katten en het controleren van legbatterijen en veemarkten. Wij zitten er nogal eens naast. Er zijn ook zoveel instanties die zich inspannen voor dieren. Greenpeace natuurlijk en het Wereldnatuurfonds niet te vergeten dat zich vooral richt op dieren die er lief en aardig uitzien en tot de verbeelding spreken. Liefst in verre landen. Daar kunnen wij met onze vogels niet tegenop".

De lasten der jaren beginnen ook

voor Ann van Briemen zwaar te wegen. Haar rug wil niet meer. Versleten wervels. Tillen gaat niet meer. Met de reuma in haar handen gaat het niet veel beter. Een opvolger is niet voorhanden. Ze zou het roer graag geleidelijk overdragen, maar opvolgers staan niet te trappelen om haar werk over te nemen: pro deo, dag in-dag uit, zeven dagen per week. "Hoè vind je zo iemand. 'Wat kan ik ermee verdienen?' is vaak de eerste vraag die gesteld wordt als er al eens een reactie komt. Geld kan ik niet bieden, het is zulver vrijwilligerswerk. Dat is het grote verschil met asiels. Daar worden de verzorgers en verzorgsters betaald. De gemeentes zijn namelijk verplicht zorg te besteden aan de opvang van zwerfdieren als honden en katten. Voor vogels geldt dat niet. Die zijn letterlijk vogelvrij".

Maar de hoop heeft ze nog niet laten varen. "Het moet natuurlijk een echte vogelliefhebber zijn. Iemand die hier goed wordt ingewerkt en opgeleid. Aan iemand die er geen bal verstand van heeft draag ik de boel niet over. Dan gooi ik de tent liever dicht. Maar dat zou doodzonde zijn. Ik wil dan ook zo lang mogelijk doorgaan. Alsjeblieft wel, al denk ik soms wel eens: je bent net gek. Altijd in de weer met die vogels. Iedere dag weer. Mijn leven is voorbij gegaan zonder dat ik er erg in heb gehad. Maar wat moet ik dan? Zelf de mensen laten rotzooien met de vogels die ze oppikken?"

Dat maak ik nog steeds regelmatig mee en dat loopt zelden goed af. Vooral in het voorjaar, met jong spul. 'Ik wil het zelf doen' zeggen ze dan, weigeren het af te geven en bellen op voor advies. Dat geef ik dan met tegenzin. Maar een paar dagen later staan ze voor de deur. Met een stervend vogeltje natuurlijk, want mijn advies om vliegjes met een netje te vangen vonden ze te lastig, te veel werk. Hebben ze zo'n vogeltje tot zijn strot volgestopt met kanariezaad. Nee, het vogelcentrum heeft zijn bestaansrecht bewezen. Het moet blijven voortbestaan. Als het even kan met meer financiële armslag".

Onze Waterslagers

Nergens in het lied van onze waterslager tref je zo'n verscheidenheid aan als in de klokkende waterslag. Er bestaat niet alleen een groot aantal vormen, maar van al die vormen zijn er ook nog variaties en daarenboven heeft iedere vogel ook nog z'n eigen stem, want net zo als de menselijke stem uniek is voor de eigenaar, zo is ook de stem van de vogel iets van die vogel zelf en al heb je van een bepaalde vader 8 zonen, die zullen alle 8 in lied en vorm toch iets afwijken van die vader en van elkaar, daar ze alle over een eigen stem beschikken. Natuurlijk komen ze in grote lijnen wel overeen en vooral als je de vader als voorzanger gebruikt, zal het lied veel overeenkomst vertonen, maar toch iedere vogel op z'n eigen manier.

Hoe komt het toch dat er zo vele vormen van klokkende waterslag zijn? De reden is, dat het een samengestelde toer is. Verschillende elementen spelen daarbij een rol; in de eerste plaats het water, hoe meer water hoe mooier, maar dat water moet ook vol zijn en niet spattend of ruw, en het moet de juiste wendingen hebben. Verder moet de klok goed van grondtoon zijn. Met een diepe oei zal hij meer indruk maken dan met de u als grondtoon. Ook de medeklinkers spelen hun rol; zijn ze te hard of te scherp dan zullen ze de klok in waarde doen dalen, ook al zit er dan mooi en vol water op de klok. Dan het tongenspel wat alleen aan de klok eigen is. Hoe duidelijker dat tot uitdrukking komt, hoe mooier de klok klinkt. Maar ook voornaam is de lengte van de klok. Hoe langer de toongreep, hoe meer plaats voor waterwendingen en tongenspel. Een

langzaam geslagen klok komt altijd beter tot z'n recht dan een vlugge klok. Daarnaast speelt ook nog het aantal slagen mee in de beoordeling. Een vogel die 2 slagen klok brengt maakt niet zo veel indruk als een vogel die bijvoorbeeld 7 slagen klok achter elkaar brengt. Al deze elementen spelen mee. Het ligt voor de hand, dat de keurmeester de klok met de meeste punten waardeert, die de vorenstaande dingen het beste in zich verenigt, dus mooi vol water, goede wendingen, goed tongenspel, een diepe grondtoon, goede medeklinkers en langzaam geslagen.

Zo je ziet is dat nogal wat, en zo'n klok kom je maar zelden tegen. Er mankeert altijd wel wat aan. Dan is hij te droog, dan te recht, dan de grondtoon te licht, te weinig tongenspelte vlug, de medeklinkers zijn niet goed of de vogel brengt te weinig slagen. De moeilijkheidsfactor is bij de klokkende waterslag dus groot. Maar daarom is hij ook de hoofdtoer in het waterslagerslied en kan hij ook de meeste punten verdienen. Een zeer goed geslagen klokkende waterslag klinkt als kloelui of gloeui, waarbij de grondtoon als het ware hol komt te staan met een buiging in de diepte met de juiste hoeveelheid water en goed tongenspel en soepele wendingen en langzaam geslagen kan hij 9, 10, 11 of 12 punten verdienen. 12 punten werden, zover ik weet, nog nooit gegeven, wat bij een toer met zoveel elementen wel te begrijpen is; 12 punten zou betekenen, dat er nooit een vogel geboren zou worden met een nog betere klok en dat kan zelfs de beste keurmeester niet weten. De meeste Nederlandse waterslagers zijn echte slagvogels, dus vogels die in de eerste plaats een geslagen lied

bringen, net zoals bijvoorbeeld de nachtegaal. Maar daarnaast hebben we nog vogels met de golvende klok. Ergens is waterslag niet meer de juiste benaming daar het slagelement verloren gaat. Deze vorm met zachtere medeklinkers bl of wl klinkt als bloeui of wloeui. Met de juiste hoeveelheid water, goed tongenspel en soepele wendingen is hij een juweeltje, waar je zeer van onder de indruk kunt komen. Jammer is, dat zulke vogels dikwijls wat harzerachtig in hun bijlied zijn. Waarschijnlijk is het wel, dat de harzer de oorzaak is van de golvende klokkende waterslag. Buiten deze twee vormen zijn er nog de gebroken vorm of de dubbelslag. Zij zullen echter altijd de toer in waarde doen dalen. Te hoge toonligging, te weinig water, of spattend water, te vlugge klokken geven altijd puntenvermindering.

Klokkende waterslag kan in alle toonhoogten gezongen worden, behalve op de l, omdat die geen ruimte laat voor wendingen. Een zeer goede klok wordt bewaardigd met 9 t/m 12 punten, een goede klok met 5 t/m 8 punten en een voldoende klok met 1 t/m 4 punten. Veel kwekers zijn in de overtuiging dat ze een goede klok op hun vogels hebben, maar op de keuring blijkt dikwijls, dat het water eruit verdwenen is. De vogel maakt er dan een gebogen fluit van en hij krijgt er dan hoogstens 1 puntje bij voor fluiten, maar geen punten voor klok. Het is dus zaak, altijd in de eerste plaats op het water te letten, en alleen vogels in de kweek te gebruiken, die genoeg water op het lied hebben. Dat het ook slagvogels moeten zijn spreekt vanzelf.